

part number

OSZK HIRADÓ

XIV. ÉVFOLYAM 3-4. SZÁM
1971. MÁRCIUS-MÁJUS 15.

34

TARTALOM

- 29 SONNEVEND PÉTER: A felnőtt szabadságért
32 HARSZTHY GYULA: A hungarica-bibliográfia néhány időszerű kérdése

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

- 35 SOMKUTI GABRIELLA: Krónika
37 Személyi hírek és változások
38 Fejezetek könyvtárunk 1970. évi munkájából
42 KECSKEMÉTI ISTVÁN-CZ. KOZOCSA ILDIKÓ: Bártfai gyűjteményünk a kutatás előterében
44 BATA IMRE: A Bölöni gyűjtemény
45 FARAGÓ LÁSZLÓNÉ: A nyelvismereti mérlegről
46 JESZENSZKY GÉZA: Újabb történeti irodalom külföldi beszerzéseinkből

KIADVÁNYAINK

- 48 SOMKUTI GABRIELLA: [A Régi Magyarországi Nyomtatványok 1473-1600 megjelenése alkalmából.]
49 FUTALA TIBOR: Egy fontos szlovák-magyar vállalkozás

TÁJÉKOZÓDÁS

- 51 WIX GYÖRGYNÉ: Új lehetőségek
53 KELECSÉNYI GÁBOR: Egy fontos új segéd-könyvről
55 KOVÁCS ILONA: Szakirodalmi tallózás

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

- 57 [Szakszervezeti krónika]
58 Szakszervezeti Bizottságunk 1971. évi munkaterve
60 [A Fővárosi Népművelési Tanács] pályázati felhívása
61 Keresztury Dezse nyugalomba vonult. (WÉ) Kamarakórusunk bemutatkozásáról
62 JÁVORI GITTA: Nagy győzelem volt Szakszervezeti hírek
63 Könyvtárunk ifjúsági mozgalma - Fiatalok fóruma

A borítófedélen:

Restaurált fóliók a Bártfai Gyűjtemény egyik Discantus szólam-kötetéből - ld. 42-44. l. "Bártfai gyűjteményünk a kutatás előterében" c. cikket.

OSZK HIRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár pártszervezetének és szakszervezetének lapja.

XIV. ÉVFOLYAM 3-4. SZÁM
1971. MÁRCIUS-MÁJUS 15.

Főszerkesztő:

Horváth Viktor

Szerkesztő bizottság:

Faragó Lászlóné
Ferenczy Endréné
Gyulai Arpád
Iszlai Zoltán
Jeszenszky Géza
Kovács Ilona
Somkuti Gabriella
Vásárhelyi Judit
Wix Györgyné

A szerkesztőség címe:

Budapest, VIII.,
Pollack Mihály tér 10.

A kiadásért az OSzK Szakszervezeti Bizottságának titkára felelős.

Készült az OSzK házi sokszorosító üzemében. Budapest, V.,
Guszev u.1. F.v. Müller Jánosné.

A FELNÓTT SZABADSÁGÉRT

Az ember szíves örömmel ünnepel, különösen ha jó oka van rá, de kényszeredetté válik, ha a racionalitás nyelvén ehhez száraz indoklást kellene fűznie. Hadd háritsam én is huszonhat év gazdasági, politikai, szociális és kulturális eredményeinek, a szocializmus építésében elért sikereknek az összefoglalását a sajtó, a rádió és a televízió avatottabb-gyakorlottabb tollu és szavu képviselőire.

Az ünnepi beszéd megszokott formája helyett inkább a vallomás ilyen alkalmakkor talán szokatlan szavaival próbálok tanúságot tenni arról, hogy mi ivódott vérembe és idegeimbe, mi felé vonzódom, mit várok szocialista hazám további felnövéstől.

Rögtön egy kitérő. Azt mondom: szocialista hazám — de valószínűleg jóval pontosabb lenne az a kifejezés, hogy szocializmust építő hazám-országunk. Az elmúlt években viták folytak arról, nem kellene-e már Magyar Szocialista Köztársaságra változtatni államunk hivatalos elnevezését. Nagyon megjegyeztem Kádár elvtárs akkoriban kifejtett véleményét: van jól fejlett szocialista iparunk, egyre jobban fellendülő szocialista mezőgazdaságunk, de vajon valóban szocialista-e az a mód, ahogy termelünk, dolgozunk és főleg, ahogy élünk? A válasz jogosan "nem" volt, melyben bennefoglaltatott az is, hogy éppen ilyen téren kell még különösen igyekezni.

De visszakanyarodnék és rögtön tovább is lépek. Talán megengedi nekem a mindig őszinte József Attila, akinek sinre zuhanása számomra a mult, a végérvényesen leküzdött előtörténet lényegének véresen valódi jelképe, engedd meg Attila, hogy szavaidat ismételjem:

"Jöjj el, szabadság! Te szűlj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!"

Nem játszani akarok a szavakkal, csak kérdezni, rákérdezni magukra a szavakra, és rajtuk keresztül a mára.

Kérdezem tehát: eljött-e már a szabadságunk? Utban van, s kihez már odaért, kihez nem — csak ez a kissé talán fanyar válasz adja vissza a valóságot elég pontosan. Mert amíg a luzitán szörny (Peter Weiss döbbenetes színműve nevezi így a falánk és kétszínű imperializmust), amíg a luzitán szörnyek napalmbombával égetik Ázsia, Afrika szenvedő dzsungelait és szenvedéstől sem féltő lakosságát, éhségben naponta emberek százai halnak szörnyet, amíg az egyik luxusjachton vakaródzhat kedvére a többi ezrek kizsigerelésével, amíg itthon is lehetnek-élhetnek még kufárok, hörcsög- és böngöly-lelkűek, tehát amíg az emberiség, minden távol és közel élő ember felszabadulásáért, minden kiváltságos megfélemezésére, minden kiváltság meg-

szüntetéséért még annyit-de-annyit kell tenni, - tennünk! - , addig ne mondjuk, hogy beköszöntött a Kánaán, ne csökkentsük a szabadság értelmét-lényegét azzal, hogy elérkezettnek nyilvánítjuk.

S főleg magunkat ne ringassuk illuziókba, mert az illuziók a haladás, tehát az elérhető szabadság igencsak veszélyes ellenfelei. Én talán úgy mondanám, hogy mi itt Magyarországon, most 1971-ben, a politikai és történelmi felszabadulás immár 27-ik évében már reálisan meg tudjuk idézni az elérendő emberi felszabadulás képét és rendjét. És ha valóban reálisan és jó szóval oktatjuk a szabadsághoz vezető, ma még jobbára meredélyes utak térképét, ha a közös utra meg tudunk hívni mindenkit, azokat is, akiknek szép és szükséges energiáit ma még az elfáradás, a beletörődés, a közöny, a kaparj-kurta-neked-is-leész álerkölcének álarcai és páncéljai borítják, ha társadalmasítjuk azt a tudatot, hogy az ember lényege és sorsa tetteinek folyamatában gyökerezik, tehát mindenki személy szerint és együttesen is felelős a továbblépésért, akkor előbb legyűrhetjük a jövőt hátráltató multat. Többek között ezt tanultam én a mind jobban felszabaduló Magyarországon.

De ezt tanultam a társadalmi és emberi jövőteremtésben talán legszeníalissabb Lenin-követőtől, Antonio Gramscitól is, aki így jellemezte a marxista politikust: "Alkotó, teremtő elme, de nem a semmiből alkot valamit... A tényleges valóságra épít. De mi is a tényleges valóság? Valami statikus, mozdulatlan dolog, avagy állandóan mozgásban és egyensúlyváltozásban levő erőviszony? A valóságot átalakító szubjektív erők a valóság szerves részei. A valóságban létező és tevékenykedő erők egyensúlyának létrehozására felhasználni az akaratot, mégpedig arra a meghatározott erőre támaszkodva, amelyet haladónak tartunk, és úgy, hogy felfokozzuk és győzelemre visszük, még mindig azt jelenti, hogy a tényleges valóság talaján mozgunk, de úgy, hogy uraljuk, túlhaladjuk (vagy támogatjuk) azt. Az "aminek lennie kell", tehát konkrét, sőt, a valóság egyetlen lehetséges történeti és realista értelmezése, az egyetlen történelem és filozófia, az egyetlen politika."

Ezt mondja Gramsci. És azt hiszem, nem osupán a fiatalság, vagy a fiatalok türelmetlensége beszél belőlem, ha a valóságsürgetés e századi klasszikusaival, Leninnel és Gramscival a hátam mögött kérem számon a lehetőségek, az adott valóság lehetőségeinek nem tökéletes kihasználását az elmúlt huszon-egynéhány, s még inkább a 45 utáni első tiz-tizenkét évtől. Azzal kezdtem, hogy rendszerező számvetésre nem tudok vállalkozni, most mégis kötelességemnek érzem, hogy köszöntsem azokat a százezreket és milliókat, dolgozó népünk többségét, akik a szocialista építés legellentmondásosabb éveiben is becsületes munkával, nélkülözéseket is vállaló önfeláldozásukkal megteremtették azt az alapot, amelyről később fejlettebb szintre lehetett emelkedni. Mert mondhatott bármit is a száj a hazai és a másik, még szentebb és bölcsebb tanítómester dicsőítésére, a kéz végezte a dolgát, és a fej a továbblépés kisebb-nagyobb, jobb-mégjobb esélyei között válogatott akkor is. A legszilárdabbak pedig akkor és mindvégig — a legtragikusabb napokban is — egyedül reális perspektívának a szocializmust és kommunizmust, egyedül járható utnak az elvszilárd szocialista politika, a minden haladó,

becsületos és tevékeny erőt sorompóba állító demokratikus centralizmus fejlesztésének útját látták. Őket illeti az igazi köszönet. Belőlük, ezekből a tizezrekből ujult meg kommunista pártunk, az ő személyes példamutatásuk nyerte meg újra az elbizonytalanodott százezreket, majd fokozatosan népünk tulnyomó többségét a szocialista rendnek.

Igy látom én megújult hazánk idestova történelmi periódussá váló múltját - az emberek oldaláról. És ha megkérdeznének, sok ilyen embert ismerek-e, azt válaszolhatnám, hogy szerintem igen, s örömmel tenném hozzá, hogy nem egyet éppen itt, könyvtárunknál ismertem meg. Őnáluk tapasztaltam azokat a tulajdonságokat, amelyeket Brezsnyev elvtárs kongresszusi beszédét olvasva így fogalmaztam meg magamnak: felelősség - fegyelem - figyelmesség. Ezeket a fogalmakat biztos nem szükséges magyaráznom. Inkább azt hangsúlyoznám, hogy mennyire nem könnyű, bár annál felemelőbb ezeknek az elveknek, egy ilyen magatartásnak kitartó képvisellete, megélése, és hogy mennyire nem lehet véletlen, hogy legderékabb, legszélesebb látókörű honfitársainkat és a világ haladó erőinek legerősebb támaszát, a hazánkunknak önfeláldozó módon szabadságot hozó szovjet népnek a kommunista élcsapatát ilyen lényegi azonosságok kötik össze. A XX. század fokozatosan fölveti az igazi emberi társadalom megvalósulási lehetőségeit, megjelennek tehát, ezt elősegítendő, a megvalósítás élenjáró emberei, rétegei, szervezetei és nemzetei is.

Ugyanakkor korunk végtelenül nyugtalan, világunk ellentmondásos - ezért egyetlen becsületos, önmagát tisztelő ember sem lehet addig elégedett, amíg létezik barbárság és sötétség, míg az emberi nem előrejutásának, az emberi személyiség igazán gazdag és sokoldalú kibontakozásának lehetőségei mind jobban valósággá nem válnak. Ne feledjük, hogy mint még ma is a világ sok pontján, úgy a múltban legjobb elődeinknek szintén életük elvesztésével kellett számolniuk, ha vállalták a haladásért, a jobb jövőért, a mi jelenbeli gazdagabb életünkért indított harcot. Óriási emberi képességek és energiák önégető lobogása vezette, kísérte máig e népet, s most, amikor a fegyelmezett, céltudatos munka, a jövő felelősséggel és kitartással történő előkészítése, az emberek, társaink iránti figyelmesség gyorsabban és hasonlíthatatlanul könnyebben teremnek gazdagabb eredményeket, mint bármikor korábban, akkor legyenek méltók elődeinkhez. Éljük a 26 éve elnyert szabadsággal, s ha a 26 év egy embert is felnőtte avat, akkor tegyük meg mindent, hogy szabadságunk csakugyan mindenben érett, felnőtthöz méltó legyen. - SONNEVEND PÉTER

[Hazánk felszabadulásának évfordulója
alkalmából tartott ünnepi beszéd.]

A HUNGARICA-BIBLIOGRÁFIA
NÉHÁNY IDŐSZERŰ KÉRDÉSE

A Nemzeti Könyvtár vezetői tanácsa és szakmai tanácskozásai az utóbbi években több alkalommal foglalkoztak a hungarica-bibliográfia aktuális problémáival.

Természetesen a kérdés nem új: szinte a magyar bibliográfia történetével egyidős. Tudománytörténetünk, könyvtörténetünk korszakonként fogalmazta meg válaszáat e problémakörre. Az elmúlt évszázadban a tudományos szinten létrejött nagy "életművek" (Szabó Károly, Apponyi, Kertbeny, Kolt) jelzik azt a tényt, hogy a magyar nemzeti könyvészet szerves része az ún. hungarica-bibliográfia, a külföldön megjelent magyar nyelvű, magyar vonatkozású dokumentumok felkutatása, feltárása.

A magyar nemzeti bibliográfia rendszerének fejlesztésében bekövetkezett súlyos törés (az első világháború kezdetétől a felszabadulásig) természetesen a hungarica-bibliográfia művelésében is éreztette hatását.

De ezen a területen még az 1945 utáni, egyre fokozódó fejlődés sem hozott lényegbevágó eredményt. Egyrészt a hazai kiadványokkal kapcsolatos primer kötelezettségeink mellett képtelenek voltunk a hungarica-problémákkal a kérdés súlyának megfelelően foglalkozni, másrészt egy helytelen ideológiai beidegződés következtében a negyvenes évek végén s az ötvenes években ez a problémakör "tabu-téma" volt.

Természetesen mindennek ellenére az 50-es és 60-as években a nemzeti bibliográfia kérdéseivel foglalkozó szakemberek, tudósok közül többen sürgették a hungarica-bibliográfia ügyének megoldását, e fontos dokumentumok beépítését a magyar nemzeti bibliográfia rendszerébe. A 60-as évek elején az ismert történéssz vita nyomán került felszínre a probléma, majd a hatvanas évek második felében írók, kritikusok, publicisták - itthon és határainkon túl - egyre hatásosabban, erőteljesebben léptek fel a magyar irodalom sokoldalú kölcsönös megismertetése és feltárása érdekében.

E határon innen és határokon túli eszmecsere néhány fontos szempontját a Magyar Írók Szövetségének Kritikai Szakosztálya 1968-ban így rögzítette le:

- vitathatatlan tény, hogy magyar nyelvű irodalmak alakultak ki a szomszédos országokban, s ezek szerves részei a magyar irodalomnak;

- alkotóik egyfelől jó állampolgárai ezeknek a szomszédos szocialista országoknak, másfelől magyar írók. A felelősség ezekért az irodalmakért közös; a szomszédainké és a miénk;

- ezek az irodalmak kettős kötöttségűek. Témájuk, "táptalajuk" a szomszédos szocialista országok társadalmi, politikai és gazdasági valósága. Művészetük kifejezési formája: az anyanyelv, s hagyományaik a magyar irodalomhoz kötik őket;

- a kettős kötöttségnek mindkét oldala egyformán fontos: bármelyik ol-

dalnak elhanyagolása menthetetlenül gyengíti a másik érvényesülési lehetőségeit is.

Tegyük még hozzá: a határainkon kívül élő, de magukat magyarnak valló (sokszor magyarul is publikáló) tudósok életművét éppugy nyilván kell tartanunk, mint az írók és esszéisták munkásságát (a "ki a magyar" kérdés sokszor reménytelen elemzését itt szándékosan mellőzzük).

Végző soron: a szomszédos szocialista országokban több mint hárommillió, szerte a világban még másfél millió magyar él. Szellemi alkotásaik számbavétele nemzeti bibliográfiánk egyik alapvető feladata.

A szocialista országok magyar nyelvű publikációinak nyilvántartása mellett még két igen lényeges bibliográfiai terület gondozását kell vállalnunk:

- az egyik a magyarországi szerzők bárhol külföldön megjelent idegen nyelvű munkáinak nyilvántartását,

- a másik pedig a sokak által leginkább hangsúlyozott "hungarica"-feladat: a rólunk szóló (a hazánk, társadalmunk, történelmünk, földünk, népünk, irodalmunk, művészetünk) legfontosabb külföldi publikációk rendszeres feltárását.

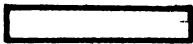
Joggal vetheti fel bárki a kérdést: a Nemzeti Könyvtár minden elvi és gyakorlati nehézség ellenére az elmúlt évtizedekben semmit sem tett a hungarica-bibliográfia ügyének rendezésére? Igen is tett - de ezt még néha munkatársaink sem tudják, nemhogy a kutatók, érdekelt intézményeink, közvéleményünk. Márpedig a jó és korszerű információ-adás, a tájékoztatás magas szintje választ kell hogy adjon a hungarica-bibliográfiával kapcsolatos problémákra: tudóst és állami vezetőt, szakembert és bibliográfust, könyvtárost és olvasót egyaránt érdekli hirünk a világban.

Az OSzK Gyarapítási Osztálya és Bibliográfiai Osztálya majd két évtizede gyűjti a hungarica vonatkozású kartotékokat szervezett együttműködés keretében. Néhány példa: a Bibliográfiai Osztály mintegy 200 ezer kartonnal rendelkezik, a Gyarapítási Osztály nyilvántartásai nemcsak szerzőket és címeket, de külföldi magyar intézményeket is feltüntetnek, megjelent az elmúlt évben Szentmihályi János szerkesztésében a „Hungarica. Külföldi folyóiratszemele” próbaszáma (1971 folyamán megindul a negyedéves folyóirat), kiadás alatt van Németh Mária bibliográfiai munkája, mely a nyugati országokban 1945-től megjelent magyar nyelvű periodikumok címeit és lényeges adatait tartalmazza. Ugyanezt a munkát a szocialista országok magyar sajtójára vonatkozóan Kemény G. Gábor végzi el. A Zárolt Kiadványok Tára - Markovits Györgyi munkájaként - az elmúlt években szintén lényeges feltáró és elemző bibliográfiai munkát folytatott, elsősorban a nyugaton megjelent periodikumok területén.

A varsói bibliográfiai szerződés végrehajtását az OSzK Nemzetközi Csereszolgálat és Bibliográfiai Osztálya látja el; az Országos Gyarapodási Jegyzék szerkesztősége az általa folytatott gyűjtés alapján 1971 folyamán próbaszámot ad ki a hazánkba beérkezett monografikus hungarica-anyagról. Ugyancsak próbaszám jelenik meg még ebben az évben a Bibliográfiai Osztály szer-

kesztésében: ez a legfontosabb külföldi magyar nyelvű periodikumok cikkanyagát negyedévi számokban tárja fel, a MFR mellékleteként. A már most folyó munkák közül - még több is van! -

két területre szeretném felhívni a figyelmet: az egyik az az összeállítás, amit Tájékoztató Osztályunk a Gyarapítási Osztállyal együttműködve végez a Szerzői Jogvédő Iroda megbízásából (idegen nyelveken, külföldön megjelent magyarországi írók, költők, esszéisták 1945-1967 között kiadott könyveinek címjegyzéke), a másik szintén egy könyvekre vonatkozó bibliográfiai sorozat, amit az MNB kiegészítéseként a Bibliográfiai Osztály állít össze és ad ki először az összefüggő tömbökben élő külföldi magyarság, majd később a nyugati országokban élő magyarság monografikus jellegű kiadványairól. Csak jelzésszerűen utalok még egyéb munkákra: a Katalogizáló Osztály analitikus címleírásokat készít a futószalagra került könyvkiadványok hungarica vonatkozásairól, a III. Főosztály (tárak, különgyűjtemények) külön gonddal veszi számba az illetőségi körébe került dokumentumok hungarica elemeit.

Az OSZK vezetősége 1968-tól kezdődően a kérdés fontosságának megfelelően több alkalommal tűzte napirendre a hungarica-bibliográfia problémáit. Ezzel kapcsolatban két tényezőre szeretném felhívni a figyelmet: könyvtárunk főigazgatója egy szakmai értekezlet állásfoglalása alapján 1970. dec. 22-én "Feljegyzés" formájában 12 pontban két évre rögzítette az OSZK hungarica-bibliográfia programját, majd ennek értelmében a könyvtár keretén belül - kooperációs feladatokról lévén szó - e sorok írójának vezetésével megalakult és megkezdte működését a Hungarica Koordinációs Bizottság.

És van mit tennünk még - elég sokat - a Nemzeti Könyvtár falain kívül is!

HARASZTHY GYULA

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

KRÓNIKA

Az elmúlt időszakban a Főigazgató elnöklétével ülésen résztvevő főosztályvezetői értekezletek több ízben foglalkoztak a Hírlaptár decentralizációjának kérdésével, ill. a végrehajtás módjaitól és ütemezésével. A február 25-i értekezlet dr. Pajkossy György főosztályvezető szóbeli előterjesztésében tárgyalta meg a két olvasószolgálat egyesítését. A hozott határozat értelmében a szervezeti egyesítés időpontja május elseje. A két olvasószolgálat egyesítését úgy kell végrehajtani, hogy az ne csak formális, hanem lényegi legyen. Ennek érdekében az írásbeli tájékoztatás teljes mértékben, az adminisztratív munkák - a kölcsönzés kivételével - részben egyesítendő. Tekintettel arra, hogy a Várban az olvasószolgálat egyesített lesz, már most gondolni kell arra, hogy a tájékoztatásban dolgozók kölcsönös betanulása mind a könyvek, mind a folyóiratok és hírlapok tekintetében megtörténjék. Ezt a feladatot természetesen csak fokozatosan, a hírlaptári speciális referenz-szolgálat minőségi sérelme nélkül szabad végrehajtani. A raktárak egyesítésének kérdésében a március 25-i főosztályvezetői értekezlet érdemi döntést nem hozhatott. Erre csak az április 22-i értekezleten kerülhetett sor, amikor egy bizottság a két raktár egyesítésének szervezeti, személyzeti és működési előfeltételeit számba véve, írásbeli javaslatát a könyvtár vezetősége elé terjesztette. Az előterjesztést az értekezlet elfogadta és ki mondta, hogy ennek alapján az egyesítést szeptember 1-ig végre kell hajtani. Mivel a tervezet szerint a Hírlaptár területén jelentős átalakításokat, valamint állományi anyagok átcsoportosítását és elszállítását kell elvégezni, a munka előreláthatólag több hónapig fog tartani. A végleges elrendezést a Hírlaptár helyén megalakuló valamennyi szervezeti egység igényeinek összehangolásával fogják majd kialakítani.

A február 25-i, ill. március 11-i értekezletek foglalkoztak a könyvtár gépi felszereltségének kérdéseivel. Az értekezlet jóváhagyólag tudomásul vette a gazdasági igazgató beszámolóját az 1971-ben beérkező gépekről és ki mondta, hogy a korábban már létrehozott Gépesítési Bizottság működését fel kell újítani, ill. Gépesítésfejlesztési Bizottsággá kell átszervezni. A Bizottság személyi összetételét is ennek megfelelően kell kialakítani. A Bizottság alapvető feladata, hogy felmérje a könyvtár gépesítési szükségleteit hosszabb és rövid távra, készítse el évenként a gépesítési tervet, számoljon be a könyvtár Vezetőségének a gépek működéséről, anyagellátásáról és a kar-

bantartás problémáiról. A szükségnek megfelelően lépjen kapcsolatba a Bizottság a megfelelő külső szakemberekkel is.

A március 11-i főosztályvezetői értekezlet az OSzK történetének megírásával megbízott dr. Berlász Jenő tudományos főmunkatárs és dr. Dezsényi Béla főosztályvezető jelentését hallgatta meg a munka jelenlegi állásáról. Az elhangzottak után a vezetőség úgy döntött, hogy rövid időn belül készüljön el a kiadandó mű szinopszisa (fejezetcimekig menő részletességgel) és a két szerző egyeztesse feldolgozási szempontjait. A munkába belső és külső lektorok bevonása is kívánatos. Ujabb tárgyalás dönti majd el a mű megjelenésének időpontját és tisztázza a megírással kapcsolatos egyéb kérdéseket is. Ugyanezen a napon foglalkozott a főosztályvezetői értekezlet a külföldi folyóiratok retrospektív leltérlhelyjegyzéke (KFKC) készítésének és kiadásának pénzügyi problémáival.

Foglalkozott a könyvtár vezetősége a Könyvelosztó állományában jelenleg levő 1 300 000 kötetet kitevő anyag sorsával is abból a szempontból, hogy az mielőbb felszámolható legyen. A Könyvelosztó vezetője megbízást kapott, hogy az anyag előrendezésére két-három éves távra szóló konkrét tervet dolgozzon ki. A KEO további munkájának irányát, a fenti állománnyal kapcsolatos távlati feladatok kijelölését az ország könyvtárainak reális szükségleteivel összhangban kell kidolgozni és a felsőbb szervek elé terjeszteni.

A február 11-i szakmai értekezlet határozatainak megfelelően Baláss Miklósné személyzeti osztályvezető összeállította a könyvtárban jelenleg foglalkoztatott szakemberek kataszterét, különös tekintettel a szakreferensi rendszerre, Somkuti Gabriella osztályvezető elkészítette "A szakreferatura tárgyi előfeltételei" című összefoglalót. A vezetőség munkájukat jóváhagyólag tudomásul vette. A továbbiakban dr. Pajkossy György főosztályvezető készít előterjesztést, számba véve azokat a tudományterületeket, ahol a könyvtárban szakemberek működésére szükség van, ill. a jövőben szükség lesz.

A személyzeti munka egyes kérdéseivel a február 25-i, ill. március 11-i értekezleteken foglalkoztak. Annak érdekében, hogy az egyes főosztályok dolgozóinak bérezése arányosan alakuljon, a könyvtár vezetősége úgy döntött, hogy minden év végén főosztályvezetői értekezleten kell megtárgyalni az adott bérhelyzetet. Az itt elfogadott irányelvek a következő évi bércorrekció alapját képezik. A dolgozók továbbtanulásával kapcsolatban olyan értelmű döntés született, hogy azt a jövőben mindenkor az intézet érdekeinek figyelembevételével lehet és kell támogatni. Ennek érdekében a továbbtanulókkal tanulmányi szerződést fognak kötni, amelyben a könyvtár anyagi támogatását (tandij, fizetett szabadság, munkaidő-kedvezmény) a továbbtanuló dolgozó által vállalt kötelezettségek elfogadásához kötik.

Az április 6-i főosztályvezetői értekezlet a könyvtár 1970. évi beszámoló jelentését tárgyalta meg és azt - kisebb módosításokkal - elfogadta.

Külföldi vendégeink - Az év első negyedében 38 külföldi kutató és 7 külföldi látogató kereste fel könyvtárunkat.

Március folyamán egy hétig Budapesten tartózkodott Vladimir Fedorov, az

AIBM (Association Internationale des Bibliothèques Musicales) elnöke. Könyvtárunk főigazgatója fogadta, majd látogatást tett a Zeneudtárban.

SOMKUTI GABRIELLA

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

Új munkatársaink: Balázs Ferencné fényképész szakmunkás/Mikrofilmtár, Békési István könyvtáros I./Gyarapítási Osztály, dr.Borsányi Ferenc könyvtáros I./Könyvtárközi Kölosözés, Buza Domonkos könyvtáros I./KMK, Döller Márta könyvtáros I./Gyarapítási Osztály, Fedor Istvánné kiségitő II./Sokszorosító, Hölgvesi Györgyi könyvtáros II./KMK, Juhász Lászlóné főkönyvtáros/Kiadványtár, Káldi György tud.munkatárs/KMK, Koncz András kiségitő I./Gazdasági Hivatal, Kovács D.Károly kiségitő II./Müeml.Gondn.Keszthely, Mihály Dezső gépkocsivezető/Gazdasági Hivatal, Monos Béla kiségitő I./Gazdasági Hivatal, Németh Borbála könyvtáros I./Kézirattár, Orosz Julia könyvtáros I./Könyvtárközi Kölosözés, Pál Albertné könyvtáros II.6 órás alkalmazásban/Bibliográfiai Osztály, Piller Antalné házfelügy./Gazdasági Hivatal, Prepeliczay Györgyné könyvtáros I./Bibliográfiai Osztály, Szöts Endréné könyvtáros I./Szakozó Osztály, Varga Ildikó könyvtáros I./Közp.Katalógusok.

Eltávoztak könyvtárunkból: Berecz Lajos kiem.fényképész szakmunkás/munkaviszonya megszűnt, dr.Keresztury Dezső főosztályvezető/nyugdíjazás, Kronstein Gábor főkönyvtáros/áth. Közg.tud.Egyetem Könyvtára, Rózsáné Krudy Zsuzsa tud.munkatárs/nyugdíjazás, Szentgyörgyi Ferencné főkönyvtáros/áth. MRT, Vásárhelyi Judit könyvtáros II./munkaviszonya megszűnt, Zsembery Anna főkönyvtáros/áth. OPKM.

Átsorolások:

Osztályvezetők: B.dr.Monori Erzsébet, Markovits Györgyi, Tamás Péter - tud.főmunkatárs: V.dr.Busa Margit - tud.munkatárs: Dárdai Miklósné, Párkai Istvánné - főkönyvtáros: Béri Gézáné, Bibor Jenőné/Zirc, Illyés Katalin, Pintér Márta - könyvtáros I.: Alkonyi István, Deáki Imréné, Fináczy Ernőné, Kertész Judit, Kudelka Genovéva - könyvtáros II.: Földényi Jánosné, Ispánki Ferenc, Ventura Eduárdné - könyvtáros III.: Korber Károlyné - könyvrestaurátor I.: Kastaly Beatrix - könyvrestaurátor II.: Szabados Györgyné.

Csoportvezető: Jávör Péterné - műszaki ügyintéző II.: Monostory Jenő - könyvtári raktáros: Szőke Józsefné - kiemelt fényképész szakmunkások: Debulay Imréné, Szalay Andorné - kiemelt asztalos szakmunkás: Kresalek Béla.

Könyvtáron belüli áthelyezések: Kastaly Beatrix/Hírlapjavító Csoport, Majtényi Árpádné/OGyJ szerk., Rajácsányiné Székely Ágnes/Igazgatási Osztály Kertész Judit/Olvasó- és Tájékoztató Szolgálat, Németh Károlyné/Hírlaptár.

(Lezártuk: 71.04.30.)

FEJEZETEK
KÖNYVTÁRUNK 1970. ÉVI MUNKÁJÁBÓL

Könyvtárunk elmúlt esztendejét változatlanul a feladatok és a lehetőségek közti ellentmondás, a tovább szaporodó gondok és a helytállás igyekezete jellemezte.

Összefoglalásunk első részében gyűjteményeink munkájáról, azon belül állományunk kérdéseiről, könyvtárunk feltáró munkájáról és használatával kapcsolatos adatokról kívánunk áttekintést adni.

Az állomány kérdései

Könyvtárunk állománya 1970-ben 36 222 könyvvel, 4416 évfolyam (kötet) időszaki kiadvánnyal, 113 575 db egyéb dokumentummal, összesen 154 213 könyvtári egységgel gyarapodott.

Nemcsak a teljes hazai nyomtatványtermés került be könyvtárunk állományába, hanem rendszeres gyűjtés eredményeként értékes külföldi magyar vonatkozású kiadványok is. Az utóbbiak sorából Ady New York-1, József Attila moszkvai, Petőfi milánói, Madách Imre koppenhágai kiadásait egyképpen említhetjük, de említhetjük Bartókot, a két háború közti emigráns irodalom tovább folytatódó pótlását, New Yorkból "Az Ember" háborús évfolyamainak beszerzését. A Régi Magyar Könyvek területén öt darabbal gyarapodtunk, ez a sor egy XVI. századi, Németlövőn kiadott unikum kalendáriumtól a Rákóczi szabadságharc "Hadi regulák vagy artikulusz"-ok c. szabályzatáig terjed. [Hiradónk 7-9. lapjain erről részletesen beszámoltunk.] Nagyértékűek kéziratbeszerzéseink is. Külföldön három eredeti Liszt autográfot vásároltunk, idehaza mindenekelőtt a könyvtárunkba került levelek érdemelnek említést (Báthori István levele Wesselényi Ferenchez, Garibaldi levele egy magyar emigránshoz, Ady csucsai életéről beszámoló Csinszka-levelek, Krudy Gyula levelei stb.) Történeti forrásanyagoknak számítanak Jászi Oszkár 1919 előtti tevékenységének dokumentumai, az Áchim András özvegyétől származó iratanyag stb. Emellett említhetjük a tudós-hagyatékokat (Németh Gyula, Révay József, Lyka Károly). A régi könyvek vonatkozásában nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy ez évben is gyarapodtunk egy ősnymtatvánnyal és egy kódexszel, a modern tájékoztatás érdekében pedig nem kis jelentőségű, hogy sikerült beszerezniünk a The Times eddig hiányzó évfolyamait mikrofilmen. Olyan növekedést fejeznek ki ezek az adatok, amely szervesen folytatja a nemzeti könyvtár korábbi eredményeit.

Állománygyarapításunk fő problémái részben a minőségi munka végzés, részben pénzügyi téren jelentkeztek. A munkaerőmozgás okozta személyzeti nehézségek miatt nem került sor olyan elemző munkákra, mint a külföldi periodikum-beszerzés vonatkozásában tervezett különböző felmérések. Nem léptünk előre a gyűjtőköri kooperáció kérdéseiben sem. A megfelelő könyvtári segédszemélyzet biztosítása nélkül nem tudjuk megvalósítani a külföldi könyvek kiválasztásánál az érdemi, szakismeretet kívánó munka elkülönítését a könyvtári rutinmunkától. Bizonyos gyűjtőköri problémák tisztázatlansága is zava-

rokat okozott.

Pénzügyi vonatkozásban a rendelkezésre álló hitelkeret a felmerült igények biztosítására elegendőnek bizonyult. A gyarapodásra fordított 3,41 millió forint felhasználás minden eddiginél nagyobb volt. De az egyre emelkedő külföldi árakkal még így is nehéz lépést tartani. Különösen élesen vetődik fel ez a kérdés a külföldi árveréseken: az itt kialakult magas árszinttel nehezen tudunk konkurrálni. A költségvetésből most már eleve aukciós célokra kikülönített összegek időnként lehetővé teszik fontos hungarikumok beszerzését, így történt a már említett Liszt-kéziratok esetében is. Kéziratok megvételében sajnos ma már belföldön sem vagyunk versenyképesek: az irodalmi kéziratok, hagyatékok megvételére nagyobb pénzügyi forrásokkal rendelkező intézmények gyakran bennünket megelőzve vásárolják meg az elsőrendűen értékes anyagokat és könyvtárunk kénytelen a másod-, harmadrangu anyag beszerzésére szorítkozni.

Rekonstrukciós feladataink egyik legnagyobb vállalkozása, az 1965-ben indult állományrevízió lényegében befejeződött. Az egyes osztályok és terek elkészítették zárójelentéseiket, s a következő évre már csak az összefoglaló jelentés elkészítése maradt.

Feldolgozás

Katalógusok. A könyvállomány katalógus-rekonstrukciója tovább folytatódott, a szolgálati betűrendes katalógus rekonstrukciója már nincs messze a befejezéstől. Az itt végzett munka eredményeinek átvezetése az olvasói katalógusba ebben az évben örvendetesen felgyorsult: a szerződéses formában való munkavégzés lehetővé teszi, hogy a feladatot 1973-ra végrehajtsuk. Az olvasói katalógus ezzel tartalmilag a szolgálati katalógussal azonos színvonalra kerül, korszerű rendszavak könnyítik meg az eligazodást, s a kiemelt szerzők életművét logikus tagolásban találja együtt a kereső.

A katalógusok egységét, színvonalának emelését szolgálta a kötelempéldányok előzetes hasonlításának bevezetése. Ennek eredményeképpen a címleírások nem egyedi-eseti elbírálás alapján készülnek, hanem viszonyítva a katalógusban való elhelyezésükhöz. Rendszeressé vált a katalógusok gondozása is: az állandó revízió megvalósítása a hibák, következetlenségek kiküszöbölését, az utaló-rendszer folyamatos bővítését, a növekvő cédulamennyiség szükség szerinti tagolását biztosítja.

A szakkatalógus gyorsított revíziója és a kiemelt szakok rekonstrukciója a tervezettnél megfelelően haladt. Személyi nehézségek miatt a cikk-katalógus munkálatait szüneteltetni kellett.

A rekonstrukció még ebben az évben sem terjedt ki az időszaki kiadványok katalógusaira, melyek színvonalbeli lemaradása a könyvek katalógusai mögött egyre szembeötlőbb. Pozitívumként említhetjük viszont, hogy a mikrofilmen olvasható periodikumok katalóguscéduláit bedolgozták a katalógusba.

Különgyűjteményeink feltáró munkája komoly eredmények mellett (az antikva gyűjtemény adrematizált katalógusa) nagy nehézségekkel is küszködik. A Kézirattár fel nem dolgozott anyaga ma már több mint 70 ezer tétel, s az

osztály jelenlegi létszáma a kurrens beszerzés feldolgozásával sem tud lépést tartani. Egyes technikai kérdések megoldatlansága - pl. a Zeneműtárnál - komoly akadályai a katalógusok fejlesztésének.

A könyvtár egészének szempontjából a legnagyobb problémát a katalógusok összhangjának megteremtése jelenti. Egy átfogó katalógusrendszer kiépítését kell követendő célként kitűzni, amelyben az egyes katalógusok egymást kiegészítve és nem átfedve fejlődnek, egységes alapelvek és módszerek szerint.

Bibliográfiák. A hazai irodalmi termés bibliográfiai feltárásának kötelezettsége a világ valamennyi nemzeti könyvtára számára egyre súlyosabb gondot jelent és egyre nagyobb energiákat köt le. A kiutat mindenütt a gépesítésben keressük - ezen a téren mi is komoly erőfeszítéseket tettünk. Természetesen hosszabb kísérletező szakasz áll előttünk, s gyakorlati megvalósítása csak azután következik.

A Magyar Könyvészet 1945-1960 közötti ciklusát a zenei kötet megjelenítésével befejeztük, s már megkezdődött a következő tízéves korszak előkészítése is. A két háború közötti korszak könyvészetének munkálatai tovább folytatódtak.

A kurrens bibliográfiák terén a fejlődés a különböző dokumentumfajták bibliografizálásának elkülönítését hozta magával. A plakátok és metszetek, valamint a tankönyvek és jegyzetek külön kiadványban való közzétételét már megoldottuk, ebben az évben a negyedévenként megjelenő Magyar Zenei Bibliográfia megindításával a zeneműveket és hanglemezeket különítettük el a könyvek bibliográfiájától. A folyóiratok repertorizálásának kiterjesztését az egyre sokasodó periodikumok száma miatt kooperációs formában kívánjuk megoldani - az e téren végzett nagyarányú szervező munka eredményei a következő évben fognak realizálódni.

A Régi Magyarországi Nyomatványok első kötetét (1473-1600) befejeztük, s a kiadvány 1971 első negyedében már a kutatók rendelkezésére fog állni. E munka tudományos értékeit felsorolni a szakkritika feladata lesz, ezen a helyen csak örömlünknek és reményeinknek szeretnénk kifejezést adni: örömlünknek afülött, hogy Szabó Károly fogalomvá vált Régi Magyar Könyvtárát méltó formában folytathattuk és reményeinknek azért, hogy e munka továbbviteléhez is sikerül majd a megfelelő feltételeket biztosítanunk.

A hungarica-kérdésben tett előrelépésünket és további terveinket e helyen csak említjük. Arról részletes tájékoztatást dr. Haraszthy Gyula tolmácsolásában külön cikk keretében adunk.

Használat

Az OSzK 1906. évi jelentésének elején a következő mondatok olvashatók: "A ... bejáró folyosón szorongó látogatók, kiknek tömege gyakran órák hosszát várja az olvasóteremben egy-egy hely megüresedését, a ruhatár előtt a téli hónapokban naponként megújuló tolongás és küzdelem, a levegőtlen olvasóterem, ... tudományos kutatások számára berendezett dolgozó szobák teljes hiánya, méltán kihívják a kritikát a Széchényi orsz. könyvtár ellen, s mind-ezen hiányosságok hangosan hirdetik, hogy hazai tudományosságunk és közműve-

lődésünk egyik első tényezőjének, a Széchényi orsz. könyvtárnak, a XX. század elején milyenek nem volna szabad lenni."

Ezek a század elején írott sorok akár a mai helyzetet is jellemezhetnék. A zsúfoltság, a hosszú várakozás, a kényelmetlenség ma is fennáll, a tudományos munkát végző kutatók számára a nyugodt munkakörülményeket ma sem tudjuk biztosítani. A helyzet a multhoz képest annyiban romlott, hogy jelenleg már a használni kívánt anyagot sem tudjuk azonnal kézbeadni: egyre több állományrész kerül át más épületben elhelyezett raktárakba (Pollack Mihály téri épület és Rákospalota), ahonnan csak napok múlva, szállítási nehézségekkel küzdve tudjuk a könyveket és periodikumokat behozatni. Állományunk egyre jelentősebb része kerül beládázva Óbudára és Keszthelyre - ezek az anyagok gyakorlatilag hozzáférhetetlenek. A magyar hírlapok a könyvtár mindig mostoha raktározási és köttetési viszonyai következtében olyan állapotba kerültek, hogy legértékesebb hírlap-sorozatainkat a használatból ki kellett vonnunk s csak mikrofilmen olvashatók - a kutatók körében érthető módon ez is elkedvetlenedést okoz,

Ilyen körülmények között az olvasóforgalom állandó csökkenése nem okoz meglepetést. Az 1964-es 85 570-es látogatóforgalommal szemben ebben az évben csak 60 433 olvasó kereste fel könyvtárunkat. A használt egységek száma meglehetősen nagy ingadozást mutat, s nincs mindig arányban az olvasói szám csökkenésével, a tendencia azonban itt is hanyatló: az 1964-es 563 473-al szemben 1970-ben csak 447 073 egység, minden eddiginél kevesebb.

A várbeli új könyvtári épület hiányát raktári gondjainkon kívül az olvasószolgálatban érezzük a legnagyobb mértékben. Szolgáltatásainknak a kellő színvonalra való emelését a jelenlegi elhelyezés ugyyszólván lehetetlenné teszi.

Lehetőségeinkhez képest mégis igyekszünk a minőségi munka további javítására. Erőfeszítések történtek a szakolvasóterem látogatottságának előmozdítására, értékes kézi-könyvtári anyaga jobb kihasználására, általában a raktári kiszolgálás meggyorsítására. A gyorsabb és jobb tájékoztatást szolgálta a referenz-könyvtár átrendezése is.

Az írásbeli tájékoztatások száma a Központi Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatnál 228 volt, s ebből 124-et külföldre küldtek. Nagyobb bibliográfiai jegyzék összeállítására 25 esetben került sor, közülük a jelentősebbek: magyar-ukrán kapcsolatok, cseh szerzők műveinek magyar fogadtatása, erdélyi írók, Kárpátaljára vonatkozó irodalom, magyar szépirodalmi művek angol fordításban, ipartörténeti témabibliográfia, Brecht, Lessing, Kemal Atatürk- és Haraszthy Ágoston-bibliográfia, a jeni egyetem magyar diákjai stb. Különgyűjteményeink egyre több, főleg külföldi megkeresésre adnak választ: a Zeneműtár 108, a Kézirattár 59 esetben adott írásbeli tájékoztatást.

A könyvtárunkat felkereső látogatók - tanulmányi és szakmai csoportok, egyéni látogatók - számára rendszeresen végeztünk vezetéseket, bemutatásokat.

Hazai kiállításaink közül elsősorban a Régi Magyar Exlibrisek (1521-1900) kiállításáról kell megemlékeznünk, amelyre az Ex-libris-gyűjtők és Kisgrafika Barátok Nemzetközi Egyesületének Budapesten tartott XIII. kong-

resszusa alkalmából került sor. Első ízben nyílt lehetőségünk arra, hogy értékes régi ex libriseinket méltó környezetben, a Nemzeti Múzeum kupolatermében, nemzetközi szakértő közönségnek mutathattuk be.

FOLYTATJUK

BÁRTFAI GYŰJTEMÉNYÜNK A KUTATÁS ELŐTERÉBEN

Zeneműtárunk ún. Bártfai Gyűjteménye azzal került legutóbb a tudományos vizsgálódások homlokterébe, hogy Murányi Róbert Árpád zenetörténész a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete közérdekű és köszönetet érdemlő megbízásából elkészíti e gyűjtemény tematikus katalógusát.

A mintegy félszáz kötetből álló nagyértékű gyűjtemény - mely egyébként Zeneműtárunk legrégebbi keletű dokumentumcsoportja - a renaissance zenekultúrának egykoru, némelyik esetben magában álló tanuja. Az itt található kórusművek szólamkönyveiben fennmaradt például a Palestrina előtti időszak talán legnagyobb zeneszerzője, Josquin des Prez (1450 k. - 1521) egyik művének egykoru kéziratosa másolata, vagy egy olyan unikumnak számító kiadvány is, amely a Palestrina melletti másik renaissance zeneóriásnak, Lassus-nak (1532 k. - 1594) még az életében megjelent egy-egy művét tartalmazza.

1916 óta, amióta e gyűjtemény Budapestre, a Magyar Nemzeti Múzeumba került, csak Gombosi Ottó, a nagynevű zenetörténész (1902 - 1955), a renaissance tudós specialistája foglalkozott behatóan vele. Kritikai-bibliografikus és tematikus feltárása azonban csak most történik meg először. Ha ez a kötet tető alá kerül, először fog a kutatók rendelkezésére állni - az eddigi provizórikus, osupán első tájékozódásra alkalmas katalógusok helyett - a Bártfai Gyűjteményről szerkesztett, sokrétű utalásokkal átszőtt tematikus katalógus.

E rendkívül időigényes és belterjes munka terelte rá a figyelmet az első - Sasvári Dezső vezette nagyjelentőségű - konzerválási műveletek során szükségessé vált összeállítás hibáira, amit észrevenni és helyreállítani - a dolog természeténél fogva - mintegy két évtizeddel ezelőtt, a Zeneműtár sok egyéb könyvtári munkája mellett nem is lehetett volna. Szerencsének kell tartani, hogy akadt olyan kutató, akinek volt elegendő szabad ideje, lelkesedése és szívós türelme ahhoz, hogy hosszú hónapokon át önzetlenül elő- és átrendeze az anyagot, majd ugyanilyen szívós türelemmel önkéntes munkatársává szegődjék a hosszadalmas restaurátori műveleteknek.

Ezek legnagyobb tetteiről, az érintetlenül maradt "Ms. mus. Bártfa 1" kéziratosa kötet szinte poraiból való feltámasztásáról beszéljen Cz.Kozocsa Ildikó, a Restauráló Laboratórium vezetője. - Hogy Bártfai Gyűjteményünk ma már a lehetséges legnagyobb rendben és mértékben várja az európai kóruskultúra e fénykorának kutatóit, ez Murányi Róbert Árpád szorgalmas, rendszerező munkája mellett restaurátoraink kitartó, lelkes működésének maradandó érdeme lesz. - KECSKEMÉTI ISTVÁN

Ez év április hónapjában fejeztük be a Zenemítár, Bártfai Gyűjteményének restaurálását. A XV-XVII. századból származó nagybecsű kéziratos és nyomtatott anyag teljes egészében restaurálásra szorult. A bártfai Szent-Egyed templom könyvtárából származó kéziratokat ugyanis a múlt század 80-as éveiben csaknem jóvátehetetlen károsodás érte: a templom restaurálása idején az egész anyag esdőtől átázott. Miután a szárítás, gondozás elmaradt, a penészgombák igen nagy pusztítást okoztak a kéziratokon. E pusztítást még növelték a nedvességkedvelő baktériumok és állati kártevők (rágosálók, rovarok). A kották zöme valósággal elrothadt, szétporladt. Nem tudjuk, hány kézirat pusztult el anélkül, hogy feldolgozásukra sor kerülhetett volna.

Bár a gyűjtemény az első világháború folyamán került a Magyar Nemzeti Múzeum állományába, restaurálásukra csak az 1950-es években került sor. A legreménytelenebb állapotban levő kéziratok 1970-ben jutottak a restaurátorok kezébe.

Murányi Róbert Árpád munkáját megelőzően azonban a kéziratokat fertőtleníteni, konzerválni, restaurálni kellett. Sok töredéket régi könyvtáblákból fejtettek ki a restaurátorok, ezeket gondosan meg kellett tisztítani. E munka közben került sor a - talán legrosszabb állapotban levő - "Ms. Mus. Bártfa 1" jelzetű, Disoantus feliratu kötetre. A teljes egészében penészes, szinte egy tömbbé összetapadt, sötétbarna, porladó kézirat megmentése szinte reménytelen feladatnak látszott. Minden kézbevétele a lapszélék letöredezésével, pusztulásával járt. Kb. 150-200 db kisebb-nagyobb ilyen töredék hevert a kézirat mellett. Nyilvánvaló volt, hogy a kottát az eddig hasonló esetekben alkalmazott hagyományos módon restaurálni nem lehet. A kéziratot a kezelés során a lehető legkevesebb fizikai és kémiai hatásnak szabad csak alávetni, nehogy további pótolhatatlan veszteségek érjék. Fertőtlenítésre azonban feltétlenül szükség volt, az összetapadt lapokat is szét kellett választani és a papír elpusztult rostszerkezetét, valamint a töltő és enyvező anyagokat is pótolni kellett. Ugy látszott, a legkiméletebb eljárás a polietilén fóliával történő laminálás lenne.

Miután a Széchényi Könyvtár laminátor gépe még nem használható, a technikai lebonyolítást a Magyar Országos Levéltár h. főigazgatójának, Borsa Ivánnak szíves engedélyével a Levéltár Restauráló Műhelyében végeztük el. A laboratórium vezetője, Hasznos Zsigmondné és munkatársai szaktanácsaikkal és kollegiális segítségnyújtásukkal nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy vállalkozásunk, a kézirat megmentése, sikerült.

A munka azonban hosszú hónapokat vett igénybe. A kéziratlappokat, szétválasztásuk után fertőtlenítettük, tisztítottuk, szárítottuk. Majd amikor a kézbevétele már lehetővé vált, a zenekutató is bekapcsolódott a munkába. Célja az volt, hogy a viszonylagos épségben megmaradt többi szólamkönyv szövege alapján a mintegy 150-200 töredék helyét, összetartozását megállapítsa. A leveleket polietilén fóliára terítve a megtalált töredékeket azonnal rögzítettük, hogy elkerüljük az elkallódás veszélyét. Türelmes munkánk eredményeképpen csaknem minden töredék a helyére került. Ezután következett a hiányzó részek kiegészítése megfelelő színű és minőségű japánpapírral. Végül

a leveleket lamináltuk, a levelekből iverket készítettünk, majd a kéziratot bekötöttük. Az el nem helyezhető legapróbb töredékeket két polietilén fólia és japánpapír között szintén lamináltuk és a kézírathoz csatoltuk.

Az ily módon restaurált kézirat, amelyet eddig a kutatók feldolgozhatatlannak, menthetetlennek tartottak, ma újra olvasható, tanulmányozható és fényképezhető. Tul azon az örömben, amely a jól sikerült munka végeztével mindig eltölti a restaurátort, mert tudja, hogy munkájával értékes szolgálatot végez, a kézirat megmentésének története még egy jóleső érzést keltett bennünk. Ebben az esetben ugyanis egy ember önerejéből a feladatot nem tudta volna megoldani. Egy közösség vállalkozó kedve, türelme, kitartása azonban meghozta a kívánt eredményt, sikerre vitte a vállalkozást. És ez olyan kellemes tapasztalat, amelyre jólesik visszagondolni.

CZ.KOZOCSA ILDIKÓ

A BÖLÖNI GYŰJTEMÉNY

A Kézirattár idei szerzeményei közt a legkiterjedtebb az igen értékes Bölöni-hagyaték. A századelőtől a hatvanas évekig: ez időbeli terjedelme; s nemcsak Bölöni György hátrahagyott írásai, levelezése, hanem Itóka naplójegyzetei, levelezése is gazdagítja a hagyatékot. Kell-e mondani, mily érdekes és értékes levelezést hagytak ránk az első háboru előtti időből, mikor Ady benső körébe tartoztak mindketten. Bölöni az egyik legjobb barát, Itóka pedig Léda barátnéja. De fontos a hagyaték két háboru közti levelesanyaga is. Abban a nyugati emigráció progresszív szárnyának kiemelkedő személyiségei keresik a levélkapcsolatot Bölönivel. A felszabadulás utáni időkre vonatkozó anyag pedig a diplomata és az irodalompolitikus közérdekű emléknyma.

Három időréteg tehát, s mindegyik más szempontból érdekes és értékes. Először az ifjuság ideje, Párizs és Ady jegyében. Itóka hozza Párizst, Bölöni Adyt a szép és teljes emberi kapcsolatba.

Itóka Rodin bizalmasa, Anatole France titkárnője. Utazik Olaszországba egyikkel is, másikkal is, s ezekről az utazásokról terjedelmes beszámolók mennek Pestre, Bölönihez. A rengeteg információt átsugározza az érett asszony szerelme, de sugárzik érett, finom szelleme is. A hagyaték egyik érdekes színtöltje ez a levelezés. Ahogy becse Rodin és Anatole France néhány tuatlevele Itókához. De az Itóka-Bölöni levélváltások az Ady-Léda kapcsolat történetéhez is nyújtanak motivációs anyagot. A századelő Párizsa, ahogy a Rodin és France környezetében élő asszony éli-látja, s ez a Párizs Ady Bakonya, Lédával rejtőzéseinek színhelye is.

A világháboru végén, a forradalmak után elmulik a századelő Adys-Lédás aranyideje. El az ifjuság extenzív életárada, a Bölöni házaspár bensőbb körre ér, de csak hogy megkapaszkodhassék a maga szilárd pontján. Most a magyar emigráció jelenti a kapcsolatokat. Nehéz, sötét idő, küzdelmes korszak. Most Bölöni a fontosabb levelek címzettje. Károlyi Mihály, Jászi Oszkár,

Lukács György, a nyugati emigráció baloldala, kommunistái tartják a kapcsolatot Bölönivel, aki kapcsolataival, diplomáciai képességeivel szolgálja hűséggel, a két háború közti időszakban mindvégig az emigráns magyar progressziót.

De az igen értékes levelezés részben túl is gazdag és jelentős a hagyaték. Itóka-Kémeri Sándor hátrahagyott kéziratai, Bölönivel írott közös naplója a második háború viharos párizsi hónapjairól, "Az igazi Ady" francia fordításra készített nyomtatott, a szerző javított példánya, kiterjedt Ady-dokumentáció, eredeti cikkek, jegyzetek, lapkivágat-gyűjtések, egy tervezett Deák Ferenc-monográfia anyaggyűjtése, s lehetne még sorolni, de ennyi is bizonyít.

A hagyaték harmadik időrétege a felszabadulás utáni szakasz. Bölöni diplomáciai működésének Itóka által följegyzésekbe rögzített tényei, számos eltervelt és kiadott mű előmunkálata, kéziratok. Majd az ötvenes évek második feléből, az irodalmi konszolidáció idejéből maradt értékes dokumentumok az Élet és Irodalom, az Irodalmi Tanács, Irodalmi Alap és az újjászervezett Írószövetség dolgában.

Bölöniék hosszú és értelmes élete századunk magyar progressziójának történetét dokumentálja, s lényegesen, mert Bölöni mindig ott volt a fősodorbán. Hagyatékának ez az értéke. Kézirattárunk jelentős anyaggal gazdagodott.

BATA IMRE

A NYELVI ISMERETI MÉRLEGRŐL

Könyvtárunk vezetői tanácsának döntése, valamint 1971. évi tervünk alapján a könyvtárban szükséges nyelvtudásról és a meglévő nyelvismeretről felmérést kell végezni, hogy ennek tanulságait levonva a nyelvtanulás ösztönzésére konkrét tervet lehessen készíteni.

A könyvtári munka területén nem egyforma szintű nyelvismeret szükséges. A passzív nyelvtudástól, a nyelvi struktúra ismeretét kívánó és néhány alapfogalomra kiterjedő tudástól az idegen nyelvre fordításig, tolmácsolásig terjed a skála, ennek ellenére jelenleg a nyelvtudás elbírálására és honorálására csak a nyelvvizsga letétele nyújt lehetőséget. A nyelvvizsga megszerzése munkatársainktól komoly anyagi és szellemi ráfordítást igényel és sok esetben az adott területen nem is szükséges ezzel egyenértékű nyelvtudás. Ezért merült fel, hogy nyelvtanulás ösztönzésére a könyvtár igényeiből kiinduló differenciált megoldást kell találnunk. Ennek előfeltétele azonban, hogy tiszta képet nyerjünk mind az egyes munkaterületek nyelvismereti igényéről (a szükséges nyelvek és milyen fokú nyelvtudás) mind pedig munkatársaink nyelvismeretéről (milyen nyelvek, milyen fokon) függetlenül attól, hogy jelen munkaterületén hasznosítja-e nyelvtudását, rendelkezik-e nyelvvizsgával, kap-e nyelvpótlékot.

Talán nyelvismereti mérlegnek nevezhetnénk azt az áttekintést, amely szükséges ahhoz, hogy tervszerűen álljon rendelkezésre minden munkaterületen a kívánatos nyelvismeret, hogy a szükséges nyelvek tanulására ösztönözzük

munkatársainkat, és kiépítsük a könyvtár nyelvi szakreferensi rendszerét.

Természetesen mind a nyelvtanulásban, mind a nyelvi szakreferensi rendszerben különbséget kell tennünk a világnyelvek, a szomszéd népek nyelvei és az egyéb, ritkán használt nyelvek között a könyvtár funkcióira és az állományhoz kívánatos nyelvismeretre tekintettel. A ritkán használt nyelveknél külső szakértők bevonásával is számolni kell, amint azt a Gyarapítási Osztály jelenlegi gyakorlata mutatja. Héber, örmény és más nyelveknél a művek kiválogatásában és a szükséges cimleirási adatok feltárásában külső szakértőkre támaszkodnak.

A közeljövőben kiküldésre kerülő kérdőívek gondos kitöltéséhez munkatársaink, elsősorban az osztály- és csoportvezetők segítségét kérjük, hiszen felmérésünk hosszú távu fejlesztés alapja kíván lenni, mert az elérendő cél - minden munkaterületen a szükséges nyelvismeret - csak az egyes munkatársak több éves erőfeszítésével realizálható. Ahhoz viszont, hogy ezt az erőfeszítést munkatársaink vállalják, ki kell dolgoznunk az ösztönzés differenciált formáit.

FARAGÓ LÁSZLÓNÉ

UJABB TÖRTÉNETI IRODALOM KÜLFÖLDI BESZERZÉSEINKBŐL

East Central and Southeastern Europe. A survey. Ed. Charles Jelavich. Chicago - London, 1969. XIX, 483 l.

East Central Europe. A guide to basic publications. Ed. Paul L. Horecky. Chicago - London, 1969. XXV, 956 l.

Southeastern Europe. A guide to basic publications. Ed. Paul L. Horecky. Chicago - London, 1969. XXII, 755 l.

A három, szerves egységet alkotó kötet az "area-study" fogalmának jegyében született. Ez nagyobb földrajzi egység komplex társadalomtudományi tanulmányozását jelenti, szinte valamennyi idevágó diszciplínára kiterjed, a földrajztól a szociológián át az antropológiáig. Minderre szükség van ugyanis egy komoly történésznek, szociológusnak vagy "political scientist"-nek, bár a Kelet-Közép-Európa multjával vagy jelenével foglalkozók számára - tekintettel az egyre növekvő könyv- és folyóirattermésre - mind nagyobb gond a kurrens irodalom áttekintése is, nem beszélve a régebbi munkák megismeréséről. A teljességre törekvő bibliográfiák mellett ezért fontosak a szelektív irodalom-jegyzékek, különösen a diákok és a külföldi terméssel ismerkedő kutatók számára. A fentiek közül az első kötet felméri az Egyesült Államokban folyó Kelet-Európa kutatás multját, jelenlegi helyzetét és perspektíváit. A másik kettő sorra veszi a terület országait és a rájuk vonatkozó irodalmat (földrajz, néprajz, történelem, államrendszer, gazdaság, társadalom, tudományos élet) lényegében annotált bibliográfiát ad. A fő hangsúly az angol nyelven megjelent műveken van, de a legfontosabb más nyelvű kiadványok is szerepelnek. Ez az elismerésre méltó kiadói vállalkozás régi hiányt pótol, s különösen a két bibliográfia marad nélkülözhetetlen kézikönyv.

Keith Hitchins: The Rumanian national movement in Transylvania. 1780-1849. Cambridge, Mass. 1969. XI, 316. l.

Önmagában véve csak helyeselhető az igyekezet, hogy az erdélyi románság történetét a politikailag privilegizált helyzetben levő magyar nemesség és a szászság szerepétől függetlenül is megvizsgálják, bár vigyázni kell az arányokra, nehogy az ilyen próbálkozás - megfélemlítve a lakosság többi részétől - Erdély egészének történetét helyettesítse. Más történészekkel ellentétben a szerző egészében véve sikeresen került ki ezt a buktatót és jól mutatta be a román nemzeti tudat kialakulásának folyamatát, Erdély korabeli viszonyaiba beágyazva. Kár viszont, hogy a sok tekintetben reakciós töltésű, egyházi vezetés alatt álló és steril szellemi mozgalomként induló román nemzeti mozgalmat túlságosan is saját megnyilatkozásai és programja alapján elemezte, azonosulva a szereplők érvelésével és érzelmeivel, köztük a dáko-román kontinuitás téveszméjével. E korlátoktól eltekintve jól megírt, alapos eszmetörténeti munkával van dolgunk.

Nándor A. Dreisziger: Hungary's way to world war II. Toronto, 1968. Hungarian Helicon Society. 239 l.

A munka Hitler sikereinek kevesebbet tárgyalt területét, "diplomáciai hódításait, melynek Magyarország a klasszikus példája" tárgyalja. Az utóbbi évek magyar és külföldi forráskiadványait és feldolgozásait egyaránt hasznosító diplomáciatörténet a jelen terjedelemben csupán rövid szintézise a vizsgált korszaknak (1933-1941. június 26.), s a nem eléggé megalapozott állítások mellett nem mentes a tévedésektől sem.

JESZENSZKY GÉZA

KIADVÁNYAINK

A Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Széchényi Könyvtár az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelentette a Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. évi kötetét.

A Régi Magyarországi Nyomtatványok kötetét lapozgatva, egy régi emléket szeretnék felidézni, amely Kóhalmi Bélához, mindnyájunk tanítómesteréhez fűződik.

1959. október 9-én a Magyar Könyvtárosok Szabó Ervin Köre bensőséges ünnepség keretében emlékezett meg Kóhalmi Béla Kossuth-díjas egyetemi tanár 75. születésnapjáról. Zsufolásig megtelt a könyvtáros klub, egymás után hangzottak el az ünnepi köszöntők, de a figyelem akkor vált igazán feszültté, a csend valóban ünnepivé, amikor Béla bácsi emelkedett szólásra.

Halk hangon köszönte meg a könyvtáros társadalom megemlékezését, de azután - szokása szerint - nem önmagáról, hanem a magyar könyvtárügy előtt álló feladatokról, különösképpen a nemzeti bibliográfia fehér foltjairól beszélt. Fájó adósságainkat emlegette, s ezek között is különösképpen a Szabó Károly-féle Régi Magyar Könyvtár új kiadásának időszerűségét.

Azokban a napokban a világ közvéleményét a szovjet úrkutatás nagyszerű eredményei, a Hold-kutatási programot végrehajtó "Lunyik" rakéták szenzációs utjai foglalkoztatták. Az első szovjet szputnyik felbocsátásának második évfordulóján, 1959. október 4-én indult el a Lunyik III. azzal a céllal, hogy - elsőként a világon - megkerülje és lefényképezze a Hold ember-nemlátta tulsó oldalát. Az újságok címdalai tele voltak e nagyvonalu vállalkozás híreivel, s a merészebb fantáziájú újságírók már az ember Holdra-szállásának nem is olyan távoli jövőjéről irtak. Ez magyarázza, hogy a 75 éves Kóhalmi Béla így fejezte be beszédét:

"Sok mindent szeretnék még megérni az emberiség és a tudomány haladásának nagy ügyében. Biztos vagyok abban, hogy még meg fogom élni az embernek a Holdra való leszállását - de a Szabó Károly új kiadását, azt már nem fogom megérni."

Még emlékszem a derűltségre, ami ezeket a szívből jövő, de iróniával vegyes szavakat követte. Hiszen olyan lehetetlennek tűnt akkor - tizenkét évvel ezelőtt -, hogy emberek sétálgassanak a Holdon! ... Mi ehhez a vállalkozáshoz képest egy bibliográfia kiadása! Vagy talán mégis?

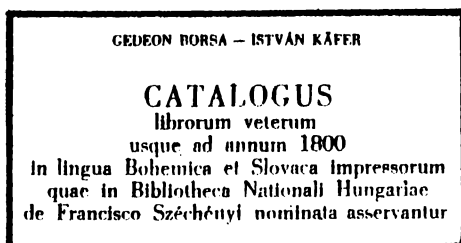
És Kóhalmi Bélának - mint mindig - most is igaza lett. Még megérte, amikor 1969. július 16-án leszállt az első ember a Holdra, s miután őt minden érdekelte, bizonyára látta is a televízió képernyőjén.

Alig félévre rá, 1970. januárjában hunyt el, nem sokkal 85. születésnapja után. S a Régi Magyarországi Nyomtatványok első kötete, az új "Szabó Károly", 1971 februárjában hagyta el a nyomdát.

SOMKUTI GABRIELLA

EGY FONTOS SZLOVÁK-MAGYAR VÁLLALKOZÁS:

Az Országos Széchényi Könyvtár régi oseh és szlovák nyelvű nyomtatványainak katalógusa 1800-ig

A Borsa Gedeon és Käfer István összeállította, valamint Boris Bálent és Frantisek Horák lektorálta katalógus előszavából - tájékoztatóként - hadd idézzük a következőket: "A katalógus az Országos Széchényi Könyvtár állományából 1330 oseh, illetve szlovák művet, több mint 2000 példányt tartalmaz 1800-ig bezáró-

lag... A kiadvány gyűjtőköre megegyezik a régi oseh és szlovák művek nagy bibliográfiájával, a Knihopis-ével. A most közzétett 1330 műből 258 olyan, amely a Knihopisban még nem szerepel... Van kiadványunkban ... kb. 150 további olyan mű is, amelynek címe ugyan ... szerepel a Knihopisban, konkrét példányt a szerkesztők azonban nem ismertek... A kiadvány forrásanyaga így mindenképpen jelentős. Az Országos Széchényi Könyvtár oseh és szlovák gyűjteménye közvetlenül a néhány legfontosabb oseh-szlovákiai könyvtár után következik. Katalógusunk használatát számos mutató könnyíti meg. Ezek eligazítanak a possessorok szerint ..., a megjelenési hely szerint, a megjelenési idő szerint, a nyomdászok szerint... Külön mutatók tájékoztatnak a Knihopisban nem szereplő művekről, a Knihopisban csak irodalmi forrás alapján említett művekről, a Knihopis leírásainak javításairól, bővítéseiről, végül az Országos Széchényi Könyvtár jelzetei szerint ... Mindenütt megadtuk a Knihopis tételszámát, sőt ugyanígy a Matica Slovenská könyvtárának jelzetét is..."

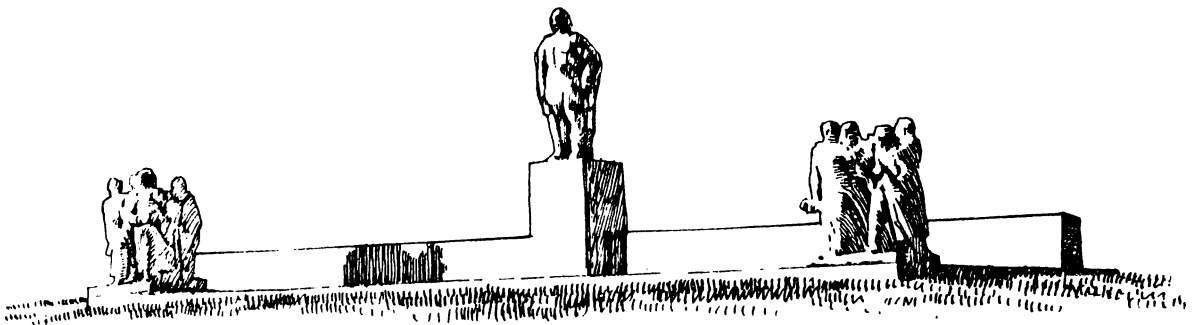
Láthatjuk, hogy a 406 lapos katalógus a régi művek bibliográfiáinál és katalógusainál szokásos szempontok szerint tárja fel anyagát, és címleírásai is a régi könyvekre vonatkozó szabályokat követik a sokszorosítási technika - gépirás-xerox/rotaprint - adta lehetőségek között. Az azonban nem ártott volna, ha a leírásokat szinte bekeretező különböző jelzetek állandó helyéről az előszó valamiféle "képszerű" tájékoztatást ad, bár ennek felerősítése és memorizálása legfeljebb csak néhány percre veti vissza a katalógus biztonságos használatát. De ha már az előszóról esett szó, az előzőhöz hasonló lényegtelen kifogásként említsük meg azt is: alig két lapját nem ártott volna hazai írógépen átírni, és itt-ott magyarítani.

A katalógus - a leírások és a bibliográfia-szerkesztés szabatoságát tekintve - a legigényesebb vállalkozások közé tartozik. Minden bizonnyal az a nyelvi pontosság tekintetében is, ám ennek megítélésére csak szlavisták

vállalkozhatnak, hisz a mai cseh és szlovák nyelvállapot és helyesírási gyakorlat ismerete itt alig jelent valamit.

Az előszó idézett adataiból és a katalógushoz fűzött megjegyzésekből. - úgy hisszük - elégségesen kitűnik, hogy mind a hazai szlavisztika, mind a csehszlovákiai kutatás igen fontos segédeszközzel gazdagodott általa. De a mű megjelenésének önmagában is igen nagy eszmei jelentősége van. A "rendezni végre közös dolgainkat" amugyis egyre tisztábban és mindannyiunk számára egyre hasznosabban áradó folyamat táplálja a Matica Slovenská és az Országos Széchényi Könyvtár e közös és egy időben akart vállalkozása. Mi sem kívánhatunk mást, mint előszava, "hogy az első próbálkozást számos hasonló kiadvány kövesse".

FUTALA TIBOR

Műteremlátogatás [Kiss István szobrászművésznél] c. cikkünkhöz (23.1.)

Papp Iván rajza a művész "Dózsa György" szoborcsoportjáról.

TAJÉKOZÓDÁS

ÚJ LEHETŐSÉGEK

Könyvtárunk egyre növekvő korszerű "géppark"-ja legújabbán — többek között — egy Rank Xerox 914-es másológéppel gyarapodott. A gép az eredetivel azonos méretű másolatokat készít. Másolatai nagyon szépek, néha szebbek, mint a már sárguló papíru eredeti nyomtatványok.

Tudomásunk szerint a könyvtár azért is vásárolta ezt a gépet, hogy az állományi hiányok pótlására és az állomány védelme érdekében üzemeltesse. A könyvtári dolgozók tájékoztatása és az esetleges további gondolatébresztés érdekében, megkérdeztük Borsa Gedeont, aki a Régi magyarországi nyomtatványok most megjelent első kötete összeállításánál során már sokat foglalkozott a hiánypótlás kérdésével, hogy milyen megoldásokat látna leginkább ajánlatosnak. Az alábbiakban ismertetjük az általa vázolt elképzeléseket.

Állományi hiányok pótlása

Az Országos Széchényi Könyvtár állományának a nemzeti könyvtári gyűjtőkört reprezentáló, vagyis magyar és magyar vonatkozású anyaga korántsem teljes. Az elsőrendűen magyar vonatkozású anyagot két típusba csoportosíthatjuk:

(1) magyar nyelven bárhol megjelent, ill. Magyarországon bármilyen nyelven nyomtatott kiadványok (a Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára I. és II. kötetében szereplő nyomtatványok típusa);

(2) a magyar szerző tollából külföldön megjelent, ill. a tartalmilag jelentős magyar vonatkozású külföldi kiadványok (az RMK III. kötetében, ill. az Apponyi bibliográfiában szereplő kiadványoknak megfelelő kör).

Mindkét csoportban jelentős hiányaink vannak. Az állományunkban meg nem levő bibliográfiai egységek aránya koronként és kategóriánként más és más, a második csoport esetében természetesen jóval rosszabb. Illusztrációként említem meg, hogy az RMNy első kötetében mintegy 900 tétel szerepel, ebből kb. 700 tételből van ismert példány, s e 700 közül 350-ből van csupán példánya az OSzK-nak. Vagyis: van tere az állományi hiányok pótlásának.

Ez a hiánypótló munka természetesen igen összetett. Bibliográfiai adatgyűjtéssel kezdődik, lelőhelymegállapítással folytatódik (ebbe a fázisba értve a gyűjtött címeknek OSzK-beli hasonlítását is). A megállapítható lelőhelyek esetében a példány kikölcsönzése következne (a tulajdonos-könyvtár másolási engedélyének egyidejű megszerzésével), majd a másoltatásra előkészítés, maga a másolás, az így elkészülő példányok köttetése, végül a kölcsönkapott példányok visszajuttatása a tulajdonoshoz.

Mindez nem csupán nagyon sok adminisztrációs munkát igényel, hanem je-

lentős mennyiségű, igen komoly színvonalú érdemi munkát is. (A Gyarapítási Osztály régi vágya és elképzelése ennek a feladatnak megvalósítása, mind ez ideig azonban éppen a megfelelő személyi feltételek hiányában nem állt módjában még a tervszerű bibliográfiai adatgyűjtést sem vállalnia. Ezért jelenlegi körülményeink között csak olyan feladatokra lenne szabad vállalkoznia könyvtárunknak - Borsa véleménye szerint - a hiányok pótlása terén, amelyeknél a bibliográfiai gyűjtő munka és a lelőhelyek feltárása már korábban, valamilyen más munka kaposán megtörtént. Ilyen területek az alábbiak:

1/ Az RMK I. és II. anyaga 1711-ig. Az RMNy munkálatok - ill. korábbi gyűjtés - révén van gyűjtött cimanyag, továbbá elfogadható szintű áttekintés a bel- és külföldi lelőhelyekről. A gyűjtött cimanyagot már nem kell hasonlítani sem.

2/ Ugyanennek a két kategóriának megfelelő 1712-1800 között megjelent nyomtatványok. Tájékoztató adatok vannak mind a cimanyagra, mind a lelőhelyekre vonatkozóan, éppen a most sajtó alatt levő Petrik V. kötetének gyűjtése révén. (Itt azonban szükséges az OSzK állományában való hasonlítás.)

3/ Magyar, ill. magyarországi periodikumok 1849-ig. Busa Margit "Ephemerides"-ének gyűjtő munkája során teljes (számokra menő pontosságu) áttekintést szerzett az OSzK hiányokról és a bel- és külföldi lelőhelyekről. Kb. 1840-ig minden periodikum másolható, mivel ezek mérete még nem haladja meg a 21x31 cm-t. De másolható lesz 1840 után is a hiányok zöme.

4/ A Horthy-korszak készülő bibliográfiájának anyaggyűjtése során az 1944. évet a gyűjtők külön kezelik, minthogy itt hiányaink igen jelentősek. Ennél a gyűjtésnél is ismertek a lelőhelyek.

Ez a kör természetesen bővíthető. Egyfelől vannak olyan kiadványtipusok, amelyeknél a cimanyag rendelkezésre áll, a hasonlítás is megtörtént, de lelőhely-megállapításra még szükség van (pl. a Gyarapítási Osztály jelenleg ki nem egészíthető deziderátumai, mint raktárrevíziós hiányok, ma már beszerzhetetlen fontos külföldi kiadványok, vagy az RMK III. cimanyaga), másfelől ismert gyűjtemények nyomtatott katalógusaiból gyűjthető deziderátumok, ahol a lelőhely adott, viszont a tényleges OSzK hiányok megállapításához még alapos hasonlító munka szükséges. (Pl. a Szűry-gyűjtemény katalógusa, a Matica Slovenska szlovákumkatalógusa stb.)

A körnek ez a bővítése azonban a jelenlegi körülményeink között nehezen lenne megvalósítható, munkaigényes és egyébként is problematikus. Gondoljunk csak arra, hogy pl. a Kisnyomtatványtár gyűjteményében mennyi e körbe tartozó feltáratlan cím szerepel, amelynek feldolgozása előtt ilyesfajta hiánypótló munkába belefogni felelőtlenesség volna. Mindez azonban nem is probléma egyelőre. Problémának éppen elegendő az első helyen említett, már bibliográfiai szempontból feltárt, ismert lelőhelyű kiadványok kikölesönzésének, másoltatásának szervezett formában történő megoldása is, ha figyelembe vesszük, hogy ez a munkafeladat a Gyarapítási Osztálytól a Mikrofilmtárig, a Könyvtárközi Kölesönzéstől a Kötészetig hány osztályt érint. S ekkor még nem is szoltunk az így "beszerzett" kiadványok feldolgozásából stb. adódó többletmunkáról.

Összefoglalva az elmondottakat, amelyek tulajdonképpen csupán egy beszélgetésből írásba rögzített gondolatsorok: hasznos és sürgős tennivaló lenne egy javaslat kidolgozása az állományi hiányok pótlása, valamint állományvédelem szempontjait figyelembe vevő másolási programra. A javaslatnak nemcsak a lefedezendő területekre kellene kiterjednie, hanem a munka személyi és dologi szükségleteire is, figyelembe véve valamennyi érintett munkaterületet. Minél előbb kerül egy ilyen javaslat az illetékesek elé megvitatásra, annál hasznosabb beszerzésnek bizonyul majd ez a nem csekély értékű gépi beruházás.

WIX GYÖRGYENÉ

EGY FONTOS ÚJ SEGÉDKÖNYVRŐL

Mielőtt könyvtárunk hivatalos megalapítása 1802-ben megtörtént volna, Széchényi Ferenc három kötetben 1799-ben és 1800-ban kiadta a könyvtár katalógusát, amelyet 1803-ban és 1807-ben még két pótkötet követett. Bár a hazai és külföldi sajtó nagy elismeréssel írt ezekről a Tibolth Mihály által szerkesztett kiadványokról, külön kiemelve, hogy nemcsak betűrendben, hanem szakok szerint is feltárja az anyagot, a könyvtártudomány későbbi alakulása más irányba terelte a fejlődést. Így került sor könyvtárunkban a müncheni, majd az adréma-katalógusra, s egyelőre aligha gondolhatunk arra, hogy a párizsi Bibliotheque Nationale, a londoni British Museum vagy a washingtoni Library of Congress mintájára folytathatnánk Széchényi kezdeményezését.

E három nagy könyvtár nyomtatott katalógusai azonban - amelyek könyvtárunkban is megtalálhatók - olyan hasznos kezdeményezésnek bizonyultak, hogy a második világháború után Amerikában megszületett egy sokkal átfogóbb terv: kötetekben kiadni az USA és Kanada összes nagyobb könyvtárainak központi katalógusát, amely számot ad a könyv, broszúra, térkép, atlasz, zenemű és periodika állományról.

Hosszas tárgyalások után 1963-ban döntöttek a 610 hatalmas kötetre tervezett mű kiadásáról, amely tartalmazza az 1956 előtti bejelentéseket. (A későbbi bejelentések anyaga ugyanis már előbb megjelent a Library of Congress katalógusaiban.) A munkatársakat az American Library Association tagjaiból válogatták ki, akik kétezernél több könyvtár mintegy 16 millió bejelentése fölött konzultáltak. Az összes kiszűréseket elvégezve több mint 700 könyvtár 10 milliót meghaladó anyagának feldolgozására került sor. Alapelvül az 1949-ben kiadott cimleírási szabályt vették, de a cédulákat nem írták le újra, azok foto-ofszet eljárással kerültek a kötetek lapjaira, megtartva a könyvtárak jelzetét és szákszámait is. Azonos műveknél mindenütt kiválogattak egy "vezérlapot", master card-ot, amelyik a legteljesebb információkat tartalmazza. Az előállítás a londoni Mansell-cég vállalta, különleges kamerát állítva be erre a célra: 600 kartont tud lefényképezni óránként, hagyva a fölöslegesnek talált részeket.

Könyvtárunk már az első ismertetések megjelenése óta fontolóra vette a

kiadvány beszerzését. A tárgyalásoknak lökést adott egyik munkatársunk külföldi utja, aki a kötetekkel a nagy európai nemzeti könyvtárakban mindenütt találkozott. Így megtörtént a kedvező döntés, s havonta érkeznek egy-egy ládányi küldemény a "National Union Catalog, pre-1956 imprints" köteteiből. Április végén kaptuk meg a 144. kötetet, amely a Dittmer-nél tart. Közben hiányzik azonban még az 53-56. kötet. Ezek a "Bible" címszót fogják tartalmazni. Egyelőre a szerkesztők ezzel a témával még nem tudtak megbirkózni.

A mű a referenz segédkönyvtárába kerül, bár minden osztály egyaránt értékesen tudja használni. Fontos segédeszköz lesz a címleírás számára, jól fel tudja használni a könyvtárközi kölcsönzés és a nemzetközi csere, megkönnyíti a leíró bibliográfiák összeállítását és fontos tájékoztatásokat tud adni a katalógus-szerkesztőknek, valamint a gyarapítási osztálynak is.

Érdekesség kedvéért megemlítjük, hogy Arany János közel négy lapon 82 tétellel szerepel, az utolsó egy utaló: "Arany, John - see Arany János 1817-1882."

Annak illusztrálására pedig, hogy a Library of Congress és a British Museum nálunk meglevő kötetkatalógusai mellé valóban érdemes volt ezt a művet megrendelni, álljon itt az ókori, középkori és újkorai szerző példája, hogy hány tétellel szerepelnek az egyes katalógusokban?

	British Museum	Libr. of Congress	Nat. Union Catalog
Aiszoposz -----	706	164	1464
Abaelardus Petrus	154	26	187
Adler, Alfred ----	34	39	111

Ha mindehhez hozzávesszük még azt, hogy a Library of Congress anyagát a főművön kívül négy Supplement sorozatból kell összeszedni, hogy a British Museum katalógusának 3. kiadását már csak a jövő század éri meg, hogy a párizsi Bibliotheque Nationale 1897-ben elkezdett kiadványa még a mai napig nincs kész, a Deutscher Gesamtkatalog pedig a B betűnél a második világháború miatt abbamaradt, egyrészt megnyugodhatunk, hogy könyvtárunk nem gondolhat ilyen katalógus kiadására, másrészt örülhetünk, hogy állományunk ilyen értékes művel gyarapodott.

KELECSÉNYI GÁBOR

SZAKIRODALMI TALLÓZÁS

Az elmúlt év egyik legjelentősebb szakmai eseménye a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia, melynek már előkészületei jelentős helyet kaptak a szakajtóban. A Könyvtáros ez évi számai (2.sz. 59-89.l.; 3.sz. 123-154.l.; 4.sz. 187-209.l.) viszont magán a konferencián elhangzott valamennyi hozzászólást közli. Ez a rendkívül változatos, sokszínű anyag kitűnő áttekintést nyújt a magyar könyvtárügy legégetőbb problémáiról: az egyes könyvtár típusokat, az általános valamennyi területre országosan jellemző kérdésekről és saját könyvtárunk gondjairól egyaránt. Többek között olvashattuk Sebestyén Géza hozzászólását a "vár-problémáról" A könyvtárügy kulcskérdése a nemzeti könyvtár mielőbbi megfelelő elhelyezése címen (3.sz. 138-140.l.), Haraszthy Gyula könyvtárunk hungarica programjáról adott számot Kiépítjük a hungarica információk teljes rendszerét című hozzászólásában (3.sz. 153-154.l.). A jelentős, lényegbevágó szakmai kérdések mellett nem érdektelen Frey Tamásné felszólalása, amelyre a Híradónak, mint társadalmi szervezetünk lapjának érdemes felhívni a figyelmet. A felszólalás világosan megfogalmazza a szakma elnöiesedésének okát és következményeit A könyvtári munkaerők hetvenszázaléka nő címen. (4.sz. 200-201.l.).

Mivel ez év folyamán könyvtárunk tanulmányi kirándulást tervez Szombathelyre, bizonyára többeket érdekel a Könyvtáros beszámolója (Gerő Gyula: Könyvtárávatás Szombathelyen 2.sz. 90-92.l.), amely a szombathelyi könyvtár megnyitásáról tájékoztat. A cikk képet ad az új könyvtár arányairól és beosztásáról és elemzi a rendkívül szép és jelentős új művelődési intézmény szerepét az új magyar könyvtárépítés és közművelődés területén.

Érdekes tanulmányt közöl a Tudományszervezési Tájékoztató (1971. 1.sz. 90-112.l.) a tudományos és műszaki tevékenység méréséről. Bár a tanulmány nem konkrétan a mi szakterületünkkel foglalkozik, a felvetett problémák figyelemre méltóak szempontunkból is. A tanulmány nemzetközi perspektívában vizsgálja a nemzetközi tudománystatisztikai adatgyűjtés egységesítésének kérdéseit, a nemzetközi összehasonlítás általános nehézségeit. Számunkra különösen érdekesek a tanulmánynak a tudományos és műszaki szolgáltatások mérésének módszerével foglalkozó sorai.

KOVÁCS ILONA

HIREK

A Kézirattár állománya rendkívül értékes középkori zenetörténeti és magyar nyelvtörténeti emlékekkel gyarapodott. A Régi és Ritka Nyomtatványok Tárának Inc.1344 jelzetű nyomtatványából a restaurálás során négy teljes és két keresztbe félbevágott hangjelzett kódexlap került elő, melyek többszölamu motettákat (nem szorosan a liturgikus cselekményhez kapcsolódó egyházi kórusműveket) tartalmaznak. A papír vízjegye és a paleográfiai ismérvek alapján a kézirat keletkezési ideje a 15. század harmincas-negyvenes éveire tehető.

Különös jelentősége e néhány fóliának, hogy az ismert husvétii motettát ("Surrexit Christus hodie") tartalmazó lap felső margójára egy elterjedt husvétii ének első versszakát is feljegyezték magyarul, németül, csehül és lengyelül, ez utóbbiból azonban csak néhány betű maradt meg. A kézirat így minden valószínűség szerint az egykoru Északmagyarország területén, feltehetőleg valamelyik északszepességi városban keletkezett, ahol e négy nyelvű feljegyzésnek gyakorlati értelme volt. Ez annyit jelent, hogy e töredékek az első ismert Magyarországon lejegyzett többszólamu zeneművet rögzítették és a szerény néhány magyar sor az Ómagyar Mária-siralom utáni első magyar nyelvű verses emlékünket képviseli.

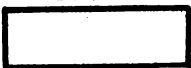
A töredékek zenetörténeti és paleográfiai jelentőségét márc. 19-én a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságának és Népzene kutató Csoportjának közös ülésén Dr. Mezey László és Dr. Rajeczky Benjamin ismertette. A Musica Antiqua együttes némelyik motettát meg is szóltatta. A töredékek alapos vizsgálata még bizonyára több részletkérdés tisztázására vezet.

Katalogizáló Osztályunk figyelt fel arra, hogy azonos gondjai vannak a New York Public Library, Research Libraries-nak is. Ezekről olvasott:

A katalógusszerkesztő csoportban nagy a fluktuáció. 1962-1966 között 28 új betűrendező és 52 szerkesztő fordult meg (a csoport teljes létszáma 22 fő). Egy szerkesztő betanítása 3 hónap, egy betűrendezőé 2 hónap. A csoport vezetője és helyettese ideje nagy részét fordítja betanításra. Az 5 éves periódus alatt - számítások szerint - 22 munkaévet fordított a könyvtár ebben a csoportban a betanításra. Ennek költsége kb. 121 000 dollár.

A katalógusszerkesztés átlagon felüli intelligenciát kíván. A szerkesztési szabályzat komplikált, sok esetben bonyolult besorolási kritériumokat kell alkalmazni. A szerkesztő munkája aprólékos és kevésbé vonzó a jól képzett munkaerők számára. Ezért a nagyarányu fluktuáció.

A csoport feladatkörébe tartozik a fiókok címkézése, a katalógusbővítés nagy munkája és a fiókok javíttatása is. - Library Catalogs: their preservation and maintenance... Ed. by James W. Handerson, Joseph A. Rosenthal. Cambridge. Mass. 1968. 67. 1.

KÖNYVTÁRUNK É L E T É R Ö L

Könyvtárunk társadalmi szervezetei április 9-án ünnepi ülésen köszöntötték Hazánk felszabadulásának 27. évfordulóját. Az ünnepi beszédet Sonnevend Péter tud. munkatárs mondta. Az ünnepi műsor keretében Misley Judit versmondással, kamarakórusunk Párkai Istvánné vezetésével több kórusművel szerepelt.

Május elsején könyvtárunk dolgozói a VIII. kerület soraiban vettek részt az ünnepi felvonuláson.

Krónikánk bevezetéseként kegyelettel emlékezünk meg nemrégien elhunyt volt dolgozóinkról. Dr. Posonyi Erzsébet ny. osztályvezető ápr.23-án, Gatter Istvánné, adréma-üzemünk ny. dolgozója ápr.25-én halt meg. Emléüket megőrizzük.

A törzsgárda hírei

Könyvtárunk ebben az évben is szép számmal köszönthet hosszú évek óta körünkben dolgozó munkatársakat. Bizonyára sokan érdeklődéssel olvassák majd a 10, 20, ill. 30 éve intézményünkben dolgozók névsorát.

10 éves törzsgárda kitüntetést kaptak: Baczoni Tamásné, Froemel Károlyné, dr.Hegedüs Károly, Hegyi Andrásné, Horváth István, Kaszás Ottóné, Kovács Ilona, Nagy Katalin, Petrovay Istvánné, Sinkó Pálné, Spira Györgyné, Susánszky Zoltánné, Szabad Györgyné, Szilvássy Istvánné, Tatai András, Tisza Kálmánné, Tölgyesi Lászlóné, Vén Tiborné.

20 éves törzsgárda kitüntetést kaptak: Debulay Imréné, dr.Gombocz István, Kiszely Olivér, dr.Tornya Aliz, Hajdu Lajosné, Tibolya Istvánné.

30 éves törzsgárda kitüntetést kaptak: Kovács Istvánné, Nagy Károlyné, dr.Nemes E. Klára.

A Szakszervezeti Bizottság közli, hogy a tulajdonában levő és kikölcsönözhető tárgyakat (rendezvényekhez: pohár, tányér, asztalterítő, kávéfőző, termosz stb., turista kiránduláshoz: kétszemélyes sátor) a továbbiakban Sik Évától (Gazdasági Hivatal, 131-404 v. 134-000/257) igényelhető. A kölcsönzést legalább 24 órával megelőzően kell kérni.

**SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGUNK
1971. ÉVI MUNKATERVE**

Könyvtárunk szakszervezeti bizottsága, szem előtt tartva a vezetőségválasztó küldötttertekeslet határozatát, valamint az MSzMP X. kongresszusának iránymutatásait az alábbiakban összegezi 1971. évi feladatait.

CÉLKITÜZÉS

1/ Alapvető feladatnak tekintjük, hogy munkánkat a Párt X. kongresszusának szellemében végezzük, a szocialista demokrácia továbbfejlesztését célkitűzéseink középpontjába állítjuk, a könyvtár előtt álló feladatok végrehajtását a szakszervezet sajátos eszközeivel kívánjuk elősegíteni.

2/ Érdekvédelmi munkánkban differenciáltan foglalkozunk a tagság jogos igényeivel és azok kielégítésével. Bérpolitikánkban törekedni kell arra, hogy az eddigieknél ösztönzőbb legyen, tükrözze az egyenlő munkáért egyenlő bért szocialista elvét. A bérkeretgazdálkodás nyújtotta lehetőségek jobb kihasználásával és a munkahelyi közérzet javításával el kell érni, hogy csökkenjen az egészségtelen munkaerő-elvándorlás, és fokozottabban jusson kifejezésre a jó munka elismerése.

3/ Politikai nevelő munkánkban előtérbe kell helyezni a tagság magasabb szintű szocialista szellemű nevelését, erősíteni kell dolgozóink hivatástudatát, a társadalom iránti felelősségét, a kritikai és közösségi szellem kibontakozását. Fel kell lépni a szocializmustól idegen eszmeáramlatok, a kispolgári ideológiai maradványok ellen. El kell mélyíteni tagságunkban az internacionalizmus érzését, és elő kell segíteni a testvéri szocialista országok minél alaposabb megismerését.

E célkitűzéseink maradéktalan végrehajtásában fokozottan támaszkodni kívánunk a szakszervezeti tanács aktív munkájára és segítségére. Az SzB munkatervének végrehajtására a tanács tagjaiból munkabizottságokat hozunk létre.

PROGRAM

A/ Az intézményi munkát segítő feladatok

1/ A szakmai munka támogatására létrehozott munkabizottság feladata az intézetvezetés és a könyvtár dolgozóinak részéről felvetett kérdéscsoportok megvitatása és az ezekkel kapcsolatos javaslatok kidolgozása. Vizsgálja meg a megnövekedett minőségi követelmények és a régi normák közötti feszültséget és egyes, nem normázott területeken folyó munkák intenzitását. - Felelős: Ferenczy Endréné

2/ Segítséget nyújtunk a nyelvtanulási igények és lehetőségek folyamatban levő felmérésében, a megvalósításra kerülő módszer kialakításában és megszervezésében, valamint javaslatot készítünk a nyelvpótlék könyvtáron belüli egységes rendezésére és a nyelvtanulás ösztönzésére. - Felelős: Ferenczy Endréné és Milhoffer Alajos

3/ Felülvizsgáljuk a könyvtárban működő szocialista brigádok munkáját. Feltárjuk a mozgalom helyi, reális adottságait és lehetőségeit, valamint javaslatot készítünk esetleges szélesítésére, újjászervezésére. - Felelős: Ferenczy Endréné

4/ Segítséget nyújtunk a könyvtár továbbképzési programjának végrehajtásában. Megfelelő számú jelentkező esetén tanulmányi kirándulást szervezünk Szombathelyre, a Megyei Könyvtár működésének tanulmányozására, az új könyvtárépület megtekintésére. Kezdeményezzük az önképzés formáinak kialakítását. - Felelős: Ferenczy Endréné és Illyés Katalin

B/ Élet- és munkakörülményeink javítása

1/ A Gazdasági Hivatal felmérését felhasználva megvizsgáljuk a bérek alakulását, javaslatot készítünk a bérszínvonal emelésére. - Felelős: Milhoffer Alajos

2/ Kezdeményezzük és felméréseket végzünk annak érdekében, hogy feltárhassuk a munkaidőcsökkentés előfeltételeit és annak várható hatását a könyvtári munka zavartalan ellátására. - Felelős: Milhoffer Alajos és a szakbizottság

3/ Megvizsgáljuk a munkaidő-át csoportosítás különféle lehetőségeit az egyes osztályok javaslatai alapján. - Felelős: Milhoffer Alajos és a szakbizottság

4/ Foglalkozunk a könyvtár dolgozóinak többségét kitevő nők élet- és munkakörülményeinek alakulásával, és javaslatot készítünk sajátos problémáik megoldására (léposózetes munkakezdés, egészségügyi lehetőségek bővítése stb.) Segítjük a nődolgozókra vonatkozó korábbi határozatok (párt, kormány, SzOT) maradéktalan megvalósulását. - Felelős: Illyés Katalin és a szakbizottság

5/ Segítjük a fiatalok beilleszkedését könyvtárunk életébe, támogatást nyújtunk pályakezdésükhöz, segítjük szakmai és politikai felkészültségük növelését, együttműködünk a KISz szervezettel. - Felelős: Gyulai Árpád

6/ A dolgozók egészségének és biztonságának védelme érdekében szorgalmazzuk a rendezett és tiszta munkakörülmények megteremtését, az üzemi orvos ellátás bevezetését, a balesetvédelem megszervezését, a munkavédelmi szabályzat elkészítését. - Felelős: Mencsik Pál

7/ A családos üdültetés megszervezésével kiemelten kell foglalkozni, támaszkodva az elmúlt évek tapasztalataira. - Felelős: Hoffer Rezsőné

8/ Biztosítjuk a TT rendszeres összehívását, segítséget nyújtunk a hatáskörébe tartozó ügyek zavartalan intézéséhez. - Felelős: Hoffer Rezsőné

9/ Javaslatot készítünk a könyvtár által végzett szerződéses munkákból származó bevétel jutalmazási, kulturális és szociális alapjának elosztására. - Felelős: Bereczky László

C/ Politikai, világnézeti, kulturális és sportmunka

1/ A szakszervezeti bizalmiak politikai nevelésének biztosítására a bizalmi értekezletek keretén belül politikai tájékoztatásokat, előadásokat szervezünk. Ehhez könyvtárunk pártszervezetének segítségét is igénybe vesszük. Első helyen foglalkozni kívánunk az MSzMP X. kongresszusának jelentőségével, továbbá az új választási törvénnyel, a IV. ötéves tervvel, az új lakbér bevezetésével. - Felelős: Gyulai Árpád, Kovács Ilona

2/ Megerősítjük az SzB információs rendszerét a tanácsstagok, a bizalmiak és az OSzK Híradó útján. - Felelős: Gyulai Árpád, Kovács Ilona, Horváth Viktor

3/ Öntevékeny művészeti együttesünk, a könyvtár kamarakórusa önálló est keretében bemutatkozó előadást tart. - Felelős: Párkai Istvánné

4/ Az év első felében megrendezzük a könyvtár nyugdíjasainak találkozó-ját. Igyekszünk lehetőségeket teremteni problémáik megbeszélésére, elősegíteni foglalkoztatásukat, bevonni őket a társadalmi munkába. - Felelős: a TT és Párkai Istvánné

5/ Segítséget adunk a szakszervezeti könyvtár és a közönségszervezés munkájához. - Felelős: Párkai Istvánné

6/ A Műszaki Egyetem Központi Könyvtárával együttműködve autóbussz kirándulást szervezünk Romániába. - Felelős: Gyulai Árpád

7/ Támogatjuk a helyi sportkezdeményezéseket, és részt veszünk a Közal-kalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottsága által rendezett kirándulásokon. - Felelős: Illyés Katalin

D/ A vezetés, az irányítás és a szervezeti élet feladatai

1/ A vezető, az irányító munka során nagy figyelmet kell fordítani arra és el kell érni azt, hogy a szakszervezeti mozgalom kettős szerepe minden szinten teljes egészében érvényre jusson. - Felelős: az SzB minden tagja

2/ El kell készíteni a könyvtár szakszervezeti tanácsának, szakszervezeti bizottságának, osztálybizottságának és bizalmijainak ügyrendjét, szem előtt tartva a felsőbb szakszervezeti irányelveket. - Felelős: Gordon Miklósné és a szakbizottság

3/ Az SzB munkájának hatékonyabbá tételére tovább kell fejleszteni és erősíteni a munkabizottságok és aktivisták hálózatát. - Felelős: Gyulai Árpád és Kovács Ilona

4/ Biztosítani kell, hogy a szakszervezeti tanács betöltse hivatását, üléseit a szükségnek megfelelően, de legalább évente kétszer tartsa. - Felelős: Gordon Miklósné, Gyulai Árpád, Kovács Ilona

5/ A szakszervezeti munka színvonalasabb ellátása érdekében szélesíteni kell az SzB együttműködését pártszervezetünkkel, KISz-szervezetünkkel, a könyvtár vezetőségével. Rendszeres és sokoldalú információcserét kell biztosítani. - Felelős: az SzB minden tagja

6/ A számvizsgáló bizottság feladatait külön munkaterv tartalmazza.

A munkatervet a Szakszervezeti Tanács máj.14-i ülésén hagyta jóvá. Az ottan elhangzottak alapján a terv több vonatkozásában bővült v. átszövegeződött. A legtöbbet vitatott kérdések a munkaidő-átcsoportosítás, a munkanormák, a munkaintenzitás és körülmények felülvizsgálatának szükségessége, a tanácsban rejlő lehetőségek jobb kihasználása, a szakszervezeti információ meghívítása voltak.

A Tanács a munkaterv végrehajtásának segítésére több munkabizottságot hozott létre.

Szalmal munkabizottság: Faragó Lászlóné, Ferenczy Endréné, Jeszenszky Géza, Sárdi Péter, Somkúti Gabriella.

Nőbizottság: Czettler Antalné, Gajtók Éva, Illyés Katalin, Wittek Lászlóné, Zágonyi Ilona.

Munkaidő átcsoportosításával foglalkozó bizottság: Borsos Józsefné, Kataly Beatrix, Milhoffer Alajos, Sebestyén Gáborné, Urosevics Danilo.

Szakszervezeti ügyrend előkészítő bizottság: Bata Imre, Bereczky Lászlóné, Gordon Miklósné, Gyulai Árpád és Kovács Ilona.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Fővárosi Népművelési Tanács a Budapesti Helytörténeti Konferencia (Budapest 1971. november hó 12-12) alkalmából pályázatot hirdet.

Pályázni lehet Budapest történetével foglalkozó tanulmányokkal a helytörténet, üzemtörténet, ipartörténet, művelődéstörténet, haladó mozgalmak története, munkásmozgalom-történet, iskolatörténet, családtörténet, irodalomtörténet, sporttörténet, közlekedéstörténet témaköréből; szívesen várunk dolgozatokat az életmód változás, a társadalmi rétegződés problémaköréből.

A Pályázaton bárki résztvehet. Elsősorban helytörténészek, pedagógusok, levéltárosok, könyvtárosok, muzeológusok, népművelők, szakköri tagok, egyetemi hallgatók, honismereti aktivisták részvételére számítunk. A pályaművet készítheti egyéni pályázó, honismereti szakkör vagy egyéb kollektíva. A pályamű terjedelme legfeljebb 40 gépelt oldal lehet.

A Pályázat jeligés. A beküldött pályaműhöz lezárt borítékban kell csatolni a pályázó nevét, postai címét. A bíráló bizottság csak publikálatlan, forrásaira a tudományos követelményeknek megfelelően hivatkozó pályamunkákat vesz figyelembe.

Pályadíjak: 1 db I.díj - 5000 Ft, 2 db II. díj - egyenként 3000 Ft, 3 db III.díj - egyenként 2000 Ft.

A pályaműveket a Fővárosi Művelődési Ház címére (XI. Fehérvári ut 47.) "Helytörténeti pályázat" felirattal kell megküldeni két példányban 1971. szeptember 30-ig.

Eredményhirdetés: 1971. novemberében.

KERESZTURY DEZSŐ NYUGALOMBA VONULT

Keresztury Dezső főosztályvezetőt ünnepelték nyugalmába vonulása alkalmából március 24-én a könyvtár Széchényi termében a könyvtár és a III. főosztály osztályainak vezetői. Részt vett az ünnepségen Kondor Istvánné is, a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári Osztályának képviselőjeként.

Jóboru Magda főigazgató beszédében kiemelte, milyen nagy értéket jelentett a könyvtár számára az, hogy Keresztury Dezső egyszerre volt képes látni a könyvtárat kívülről és belülről, egyszerre a szélesebbkörű összefüggések és a sajátos könyvtári problémák síkján. Könyvtárunk díszére szolgált, hogy Keresztury Dezső munkatársai közé tartozott; pályáját a továbbiakban is figyelemmel fogjuk kísérni.

A főosztály dolgozóinak nevében Windisch Éva mondott néhány szót. Keresztury Dezső válaszként elmondta, hogy hivatali pályája leghosszabb szakaszát töltötte az Országos Széchényi Könyvtárban, ahol mindvégig szeretetben és megbecsülésben volt része. Megemlékezett azokról is, akikkel itt került munkatársi, baráti viszonyba, s akik azóta már nincsenek az élők sorában.

Az ünnepély befejeztével a résztvevők kötetlen formában maradtak együtt, valamennyien hangot adva annak a reménynek, hogy Keresztury Dezső nyugdíjba vonulása nem jelent egyben búcsúvételt is tőle, s hogy a továbbiakban is mód nyílik majd arra, hogy vele kapcsolatban maradjanak, szükség esetén segítséget és tanácsát kérjék - amire Keresztury Dezső ígéretet is tett. (W.É.)

KAMARAKÓRUSUNK BEMUTATKOZÁSÁRÓL

Szépen fejlődő kamarakórusunk április 3-i bemutatkozásának mindnyájan tanui lehettünk. Erről az eseményről és további terveikről Párkai Istvánné, a kórus vezetője tájékoztatott bennünket.

Megtörtént a tervezett bemutatkozás az április negyedikei ünnepségen. Kórhalmi: Örvendj magyar népem c. ünnepi kánonjával és Bárdos: Nemzeti fény c. kórusművével "debütált" a nőikar a Könyvtár belső nyilvánossága előtt. (A férfikar technikai okokból ezuttal nem szerepelt.) Az izgalom sokkal nagyobb volt, mint a csepeli szereplésen, annak ellenére, hogy az ottani közönség létszáma jóval felülmúlta a nagyolvasóba bezufolódni képes munkatársakét - tudtuk, hogy a kollégáknál szigorubb kritikussaink aligha lehetnek. Épp ezért jól esett a sok kedves gratuláció, a biztatások és a jótanácsok további munkánkhoz.

Kórusunk azóta sem pihen; még a nyári szezon beköszöntése előtt kilátás van néhány komoly feladatot jelentő szereplésre is. Örömmel jelentjük, hogy férfikarunk két új énekessel gyarapodott - a szomorú csak az, hogy ismét nem a Könyvtár dolgozóinak közül! Ugy látszik, az OSzK-ban csak a lányok szeretnek (és tudnak?) énekelni.

Május 28-án rendezti meg szakszervezetünk a nyugdíjas dolgozók találkozóját. Néhány műsorszámmal az énekkar is szeretne hozzájárulni az összeállítás sikeréhez. - Első önálló műsorunk előreláthatólag június elején, valamelyik szombaton, Vácrátóton lesz. Kamarakonzertet szeretnénk adni az Arborétum munkatársainak és az érdeklődő helybelieknek, s ezt egybeköttnénk egy kellemesen eltöltött vasárnapkal. Még szintén júniusban szeretnénk itthon is jelentkezni önálló műsorunkkal. Helyszinként felmerült a Nemzeti Múzeum valamelyik terme, vagy ha ez valami miatt nem volna megvalósítható, a KISz tudna helyet adni a csütörtökönként rendelkezésre álló kerületi klubjában.

○ NAGY GYŐZELEM VOLT

A VIII. kerületi KISz-Bizottság és a TS kerületi elnöksége fel szabadulásunk 26. évfordulója tiszteletére sportvetélkedőt rendezett.

Helyszín: Ifjúsági Park (Nagyvárad térnél). Sport: Kispályás foci, női és férfi röplabda. Amennyiben az ellenfél nem jelenik meg, a két pont a pontosá, a megjelenő.

Benevezett: ..., ..., OSzK férfi röplabda csapata. Tagjai: Csupasziv Bereczky László, osupahosszu Iszlai Zoltán, csupahang Kiss Kálmán, csupaosapatkapitány Cholnoky Győző, delidalia Sonnevend Péter, csöndes-szerény Vizkelety András.

Már az eddigiekből is kitűnik, mennyire komoly és izgalmas mérkőzésekre volt kilátás. Persze elvileg. A férfiaknál összesen három csapat nevezett, szintén elvileg. Az OSzK fölényesen nyerte a körmérkőzést. Nem elvileg. (A győzelem jutalmát, egy pontosan félliteres fémbillikomot ld. a KMK II. emeletén, lábakon, hátakon, térdeken stb. de azért ne legyünk túl kíváncsiak...)

Gyakorlatilag az utóbbi bizonyítékok más okokból kerültek a különböző helyekre. Okok: nem röplabdáztak - nem sik terepen - nem meghatározott időre.

Nézzük a tényeket: foci volt, fejelés volt, kapu meg kapus is, és eredmény is volt. Győztek a fejelésben: mindig a jobbak. Hogy kik azok, kideríthetetlen, mert ők sem akarták. Állandóan cserélték egymást. (3 kontra 3) De ez nem jelentett semmit, ahova a szív húzott, oda csalt a fej. Ezek voltak az öngólok.

Megtudtam hát, mert bizonyították, hogy vannak még az OSzK-ban és KMK-ban fiatalok, csupaszivek, csupahosszuk, osupa...-k. -

JÁVORI GITTA

○ SZAKSZERVEZETI HIREK

SEGÉLYEZÉSEK - Munkaadói segélyt kaptak márciusban: Dóczi Judit, Hajdu Lajosné, Kresalek Béla, Láng Tiborné, Németh Jánosné, Rádonyi Nándorné, Rauznitz Endréné, Szondi Béláné. Áprilisban: Appel Károlyné, Bittó Ilona,

Jenik Győzőné, Kuczmoz Lajosné, Muzsly Lászlóné, Nagy Sándorné, Samkó Ferenoné és Velich Sándorné.

Szakszervezeti segílyt kaptak márciusban: Bókay Béláné, Magyar Istvánné, Papp András. Áprilisban: Beck Oszkár, Froemel Károlyné, Jenik Győzőné, Magyar Lászlóné, Slachta Erzsébet, Soltész András, Tatai András.

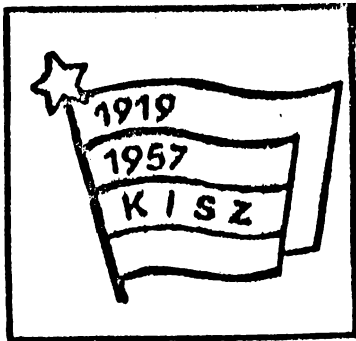
ÜDÜLÉSEK - Bécs/ápr.19- Vén Tiborné, Gyula/márc.3- Ambrus Jánosné, Lillafüred/ápr.10- dr.Sebestyén Géza, Sopron/márc.25- Diósi Dánielné nyugd., ápr.22- Tomits Ottilia, Szilvásvár/márc.4- dr.Kemény G.Gábor.

Zamárdi osaládos üdültetésünkről

Két évvel ezelőtt az intézetvezetés segítségével megszerveztük osaládos dolgozóink részére Zamárdiban az üdültetést. Az addigi nagy érdeklődés után, ez évben mindössze 12 osalád jelentkezett. A két éven át bérelt villa a 12 osalád részére nagy lett volna, így egy új villát kerestünk.

Zamárdiban Rákóczi u. 20. sz. alatt (dr.Karlóozay Miklósné tulajdona) sikerült egy 2 szobából álló villát találnunk. Az egyik szoba 4, a másik 3 ágyas. Hall, konyahasználat, verenda, és egy szép kis kert, zuhanyozóval áll a vendégek rendelkezésére. A szerződést megkötöttük: VI. 20-tól augusztus 30-ig. Az IBUSZ bérleti díja 15 447,-Ft, mely összeg befizetése 1971. június 2-án esedékes.

HOFFER REZSŐNÉ

Könyvtárunk ifjusági mozgalma

Márciustól októberig új, ideiglenes vezetőség látja el a teendőket.

Titkár: Somevend Péter, szervező titkár: Wolf Magdolna, agit. prop. felelős: Szuchovszky Zoltán, gazdasági felelős: Vona Katalin, kultúros: Ispánki Ferenc. A vezetőség tagja még Kastaly Beatrix. A sportszereket Gidófalvy Kristóf kezeli.

FIATAIÖK FÖRUMA

Fiatalok vagyunk: keressük igazi kötelességeinket és lehetőségeinket. Átmeneti időszakban kell megtalálni helyünket. Figyeljük a változásokat, oda akarunk kapcsolódni - gondolatainkban és tetteinkben -, ahol a jövő valósága érlelődik. A felnövä jövő értői, előkészítői és felnöttjei szeretnénk lenni.

A Fórumon a megértés, belátás, a vitázva közelítés eszközét értjük. Időszerű és egyre időszerűbb kérdéseket akarunk tisztázni. Mit jelent fiatalnak lenni - mai filmjeink, költészetünk, művészetünk szerint? Milyen az erkölcsünk és korunk erkölöse? Mit várunk kommunista pártunktól - a szervezettől, milyennek látjuk élőben a kommunistát - az embert? Változik-e a kul-

turánk vagy csak kulturális életünk? Hol van és hová tart új gazdasági mechanizmusunk? Meg lehet-e ismerni az OSzK-t? Mitől jó egy könyvtár, hogyan lesz-lehet a Szabó Ervin Könyvtárból Szabó Ervin-i könyvtár? Milyen emberek kellene a korszerű könyvtárba, hogy gépek is működhessenek, milyen gépek szükségesek, hogy a könyvtáros alkotó munkát végezhesen? KMK: agytröszt és/vagy szolgáltatócég?

Tömör bevezetők. Csak a lényegről, s csak arról: hogyan változik az adott probléma lényege. Vita. Vitában születnek az igazságok. Enyhe tulsással: kis vita - kis igazság, nagy vita - nagy igazság. Ha jól győzzük, akkor nem csak hangszálaink erősödnek.

Fiatalok Fóruma minden csütörtökön lesz a pártszobában, délután négy órától.

Mikor a szó elapad, - zenével folytathatjuk. Zeneszekerényt kapunk, hozzatok lemezeket. Minden fiatalat várunk. Közösségre vágyunk. Ajánlott irodalmat gyűjtünk, s 1-1 héttel előre a KISz-faliújságon (központi épület földszinti folyosója) helyezük el. A részletes és pontos programot sokszorosítjuk.

HIREK

Kérdőíves felmérésünk összegző elemzését a hivatali, párt- és szakszervezeti vezetőség jelenlétében nyílt ifjúsági délelőtti vitatjuk meg júniusban.

A kerületi KISZ-Bizottság támogatásával lehetővé akarjuk tenni, hogy ifjúsági kórusunkat mindenki meghallgathassa a Baross utcai klubban.

A szakszervezet segítségével felújítjuk és kiegészítjük a sportfelszerelést, röplabdánk és focink is lesz, meg heti egy délutánra pálya. Kirándulunk: egy napra a Pilisbe, másfél napra a Börzsönybe, két napra Keoskemétre (augusztus-szeptemberre további ötleteket várunk).

Hazánk felszabadulásának 26. évfordulója alkalmából kerületünk több KISz vezetőjével együtt Dérer Miklós is a KISz KB dicséret oklevelét kapta.